

עומק הדף

דף לד

תוכן

- א. אם שחיטה שאינה ראויה מדרבנן נחשבת 'ראויה' מן התורה
- ב. מדוע ליכא קנס בגנב ששחט איסורי הנאה
- ג. אם קלב"מ שייך רק על 'מעשה' המחייבתו ממון
- ד. ביסוד ספיקת הגמ', אם נכסי שואל משעובדים מזמן השאלה

א) אם שחיטה שאינה ראויה מדרבנן נחשבת 'ראויה' מן התורה

- א. הגמ' (לג): מביאה פלוגתא בין ר' מאיר וחכמים בגנב וטבח בשבת, דר' מאיר סובר דחייב ד' וה' וחכמים סוברים דפטור. והגמ' (לד): מבארת סברת ר' מאיר, דשחיטה שאינה ראויה היא ולא שמה שחיטה, דשחיטה זו היא מעשה שבת דאסורה בהנאה כשיטת ר' יוחנן הסנדלר. והקשה הגמ', דזה ניחא רק למ"ד מעשה שבת אסורה מדאורייתא, אך למ"ד אסורה מדרבנן קשה, דמ"מ מדאורייתא שחיטה ראויה היא ולמה פטור מד' וה'.
- ב. המהרש"ל הקשה, אמאי נחשבת 'שחיטה ראויה' מן התורה, הא כיון דתקנו חכמים דשחיטה זו אסורה בהנאה, שוב יש להחשיבו כשחיטה שאינה ראויה אפילו בדיני תורה, וכדחזי' מהא דמבואר בקידושין (נו): דמי שמקדש אשה באיסור הנאה אינה מקודשת, ואפילו בדבר שהוא אסור בהנאה רק מדרבנן. [וכע"ז הקשה גם השי"מ, דכיון דתקנו חכמים לאסור השחיטה, שוב יש להחשיבו 'אינה ראויה' גם מן התורה].
- ג. הקובץ הערות (סי' מב אות ב) העיר על דברי המהרש"ל, דלכאו' שחיטה שאסורה מדרבנן לא דמי כלל למי שמקדש אשה באיסורי הנאה דרבנן, דגבי מי שמקדש אשה, הרי כיון דחכמים תקנו לאסור הנאה, שוב אמרי' דהפקר ב"ד הפקר, ונמצא דגם מן התורה אינו שלו, וא"א לקדשה. משא"כ בסוגיין, אע"פ שמדרבנן אסור ליהנות משחיטה זו, הרי מ"מ מדאורייתא יש עלה שם שחיטה. [וכע"ז העיר גם הרש"ש].
- ד. בשי"מ בב"ק (עא): הביא בשם הרמ"ה, דיש להביא ראייה מסוגיין, דגנב שמכר בהמה ע"י קנין מעות לחוד, חייב בד' וה', דאע"פ דחכמים תקנו דמעות אינן קונות וצריך משיכה, מ"מ חייב, דהא מוכח בסוגיין, דחייב ד' וה' תלוי רק בדיני תורה, והרי מדאורייתא מעות קונות. ובספר הערות (בסוגיין) הקשה, דלכאו' לא דמי כלל, דהתם י"ל דע"י תקנת חכמים הרי הפקר ב"ד הפקר, ושוב ליכא מכירה כלל, אפילו לגבי דיני תורה.
- ה. בקובץ שיעורים (ב"ק אות לד) ביאר, דאע"פ דע"י תקנת ב"ד מעות אינן קונות כלל, וליכא קנין אפילו לגבי דיני תורה, מ"מ יש כאן 'מעשה מכירה', כיון שהיא צורת המכירה מדאורייתא. [ע"י בספר הערות שהאריך לבאר ג"כ כיסוד זה, דעיקר המחייב דד' וה' הוא 'צורת המכירה', אפילו אם לא חל שום קנין].

ב) מדוע ליכא קנס בגנב ששחט איסורי הנאה

- א. הגמ' מביאה שיטת חכמים, דגנב וטבח לעבודה זרה חייב ד' וה', ומקשה הגמ', הא 'כיון דשחט ביה פורטא איתסר ליה, אידך כי קא טבח לאו דמריה קא טבח'. ופירש רש"י, דכיון דהתחיל השחיטה לע"ז אסורה בהנאה, ומקמי דמטי גמר שחיטה, לאו דמריה היא. [ועי' ברש"י ותוס' בב"ק (עא): דנחלקו אם קושיית הגמ' תלויה בפלוגתא, אם ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, או דאין לשחיטה אלא לבסוף].
- ב. הרש"ש דייק, דמשמע מלשון הגמ', 'לאו דמריה קא טבח', דהכוונה, דכיון דהבהמה אסורה בהנאה, שוב אינה שייכת לבעלים כלל. [ועי' בריטב"א שהקשה, הא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, וא"כ היאך יכול השליח לאסור בהמה זו שאינה שלו, וכן הקשו התוס' בב"ק (עא)].
- ג. אולם בקצות החושן (סי' תו ס"ק ב) הביא, דיש בזה מחלוקת גדולה בין הראשונים, אם איסורי הנאה אינם שייכים לבעלים כלל, או שהם שלו אלא שאסור לו ליהנות מהם. [וע"ע באבני מילואים (סי' כח ס"ק נו) ובמחנה אפרים (הל' זכיה מהפקר סי' ד) שהאריכו בזה]. וא"כ קשה, דלפי הראשונים שסוברים דאיסורי הנאה שייכים לבעלים, מדוע ליכא קנס בגנב ששחט איסורי הנאה.
- ד. בקובץ שיעורים (ב"ק סי' לו) ביאר, שסיבת חובת הקנס דד' וה' בטביחה היא מה שהגנב הזיק את ממון הבעלים בזה ששחט את בהמתו, ולכן לא שייך קנס זה באיסורי הנאה, דהא ליכא היזק לבעלים כלל, כיון דהבהמה לא שויה כלום. [וכע"ז ביארו הדברי יחזקאל (סי' לה אות ה) והקהילות יעקב (נדריים סי' לב אות ג)].
- ה. הבית הלוי (ח"א סי' מח אות ט) ביאר קושיית הגמ' באופן אחר, דכיון דאסורה בהנאה, שוב נתיישו הבעלים מהם, ונמצא שמותר לכל אדם ליטול את הבהמה לעצמו או להפסידה, וא"כ אין לחייב את הגנב על שחיטה.

ג) אם קלב"מ שייך רק על 'מעשה' המחייבתו ממון

א. הגמ' מביאה בשם ר' פפא, 'היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור', ומבאר הגמ' חידושו דר' פפא, דהיה אפשר לומר דהשואל חייב מיד בשעה שנטל הבהמה מהבעלים, וא"כ ליכא קלב"מ, כיון דעונש מיתה לא בא עד זמן מיתת הבהמה, קמ"ל. ומבאר בגמ' בסמוך, דהסברא שאין כאן קלב"מ אינה רק הו"א, אלא יתכן שיש מ"ד דס"ל כן לדינא, ודלא כר' פפא. [ועי' ברמב"ם (הל' שאלה פ"א ה"ה) ובנו"כ, אם לדינא קיי"ל כר' פפא].

ב. ברש"י ביאר הקמ"ל דר' פפא, דכיון דכל כמה דאיתא הבהמה בפנינו הדרא בעינה, נמצא דההיא שעתא דקא טבח לה קא גזיל לה. ונמצא, דשני הצדדים כאן הם, האם חובת השואל לשלם עבור הבהמה חלה עליו מיד בשעת התחלת השאלה, או רק אח"כ בשעת מיתת הבהמה. וכן מבואר בחי' רעק"א שנקט שזהו השני צדדים.

ג. בקובץ שיעורים (פסחים אות יז) כתב, דבדואי אין שום צד שהמעשה המחייבת השואל לשלם עבור הבהמה היא מעשה שחיטת הבהמה, דהא שואל חייב גם אם לא עשה שום מעשה, כגון אם היא מתה מאליה, אלא פשוט דהמעשה המחייבתו היא מעשה לקיחת בהמה מן הבעלים, אלא דשני הצדדים כאן הם, אימתי חלה חיוב הממון על השואל, מיד בשעת מעשה השאלה, או רק אח"כ בשעת מיתת הבהמה.

ד. האמרי משה (סי' לא אות כה) והדברי יחזקאל (סי' כו אות יב) כתבו, דמוכח מכאן יסוד גדול בדין קים ליה בדברא מיניה, דהוא שייך לא רק לגבי מעשה המחייבתו ממון, דהיינו שאם מעשיו מחייבתו עונש מיתה, אינה יכולה לחייבתו גם עונש ממון, אלא דקלב"מ שייך גם באופן דעונש הממון לא בא מחמת מעשיו כלל, דגם בזה שייך קלב"מ, דב' עונשים אינם יכולים לחול עליו בבת אחת.

ה. ונפק"מ בזה, דקלב"מ שייך גם במי ששורו הזיק באותה שעה שהוא נתחייב במיתה, דאע"פ דחייב הממון לא בא מחמת מעשיו, מ"מ יש לפוטרו מדין קלב"מ. וכ"כ ההפלאה (לב). ובחי' רעק"א, שבכה"ג שייך קלב"מ. ומבואר דנקטו כדברי האמרי משה והדברי יחזקאל. [וע"ע בעונג יום טוב (סי' כד) שדן בזה].

ד) ביסוד ספיקת הגמ', אם נכסי שואל משעובדים בזמן השאלה

א. הגמ' מביאה ב' צדדים בשיטת רבא, לגבי שואל פרה שמת והניח נכסים לבניו, ואח"כ מתה הפרה, אם יכול המשאל לגבות מנכסים משעובדים או לא. והסברא דיכול לגבות מבואר ברש"י (ד"ה אבל), משום ד'אישתעבוד נכסי דאבוהון משעת שאלה'. [וכפשוטו סברא זו שייכת רק לגבי שואל, דחייב גם באונסים, וכן נקט הקהילות יעקב (ב"מ סי' לח), אולם בקצוה"ח (סי' רצא ס"ק א) נקט דספיקת הגמ' שייכת בכל הד' שומרים].

ב. כפשוטו יסוד הספק הוא, אם מיד בשעת השאלה חל על השואל חיוב לשלם אם לבסוף תמות הבהמה, או שלא חל עליו חיובו עד שעת המיתה. וכן מבואר ברמב"ן ורשב"א (ב"מ צז); שדנו לגבי שואל שאינו יודע אם מיתת הבהמה היתה באונס, אם מיקרי 'איני יודע אם נתחייבתי', או 'איני יודע אם פרעתיך', וכתבו, דזה תלוי בספיקת הגמ' בסוגיין, אם חובת התשלומין חלה על השואל מיד בזמן השאלה או אח"כ בזמן המיתה.

ג. אולם הריטב"א (שם) חולק ע"ז, וכתב, שלפי ב' הצדדים בסוגיין, בודאי לא נתחייב השואל בתשלומין עד זמן מיתת הבהמה, דהא כל היכא דאיתא ברשות בעלים היא, וספיקת הגמ' בסוגיין היא רק לגבי שעבוד נכסים, אם נכסי השואל נשתעבדו למשאל מיד בשעת השאלה או רק אח"כ בזמן שנתחייב בתשלומין בפועל.

ד. בקובץ שיעורים (ב"ב אות שפא) ביאר סברת הריטב"א לחלק בין חיוב התשלומין לבין שעבוד הנכסים, עפ"י יסוד גדול בדין שעבוד נכסים, דשעבוד נכסים אינו תלוי כלל בחלות חובת התשלומין בפועל, אלא ב'סיבת החיוב'. [וע"ע בקובץ שיעורים (ח"ב סי' יא) שהאריך ביסוד זה]. ועפ"י ביאר, שיסוד ספיקת הגמ' בסוגיין היא, אם 'סיבת החיוב' דתשלומי השואל היא השאלה עצמה, או מיתת הבהמה.

ה. הקצות החושן (סי' רצא ס"ק א) כתב להוכיח, דהסכמת הפוסקים היא כדעת הריטב"א, דהא נקטו הפוסקים דאם נתייקרו או הוזלו דמי הבהמה בין זמן השאלה לזמן המיתה, השואל חייב לשלם שוויות הבהמה בזמן המיתה, ולא בזמן השאלה, ולא העירו הפוסקים כלל, שלכאו' דבר זה תלוי בספיקת הגמ' בסוגיין, אם חובת התשלומין חלה בזמן השאלה או בזמן מיתת הבהמה. וע"כ צ"ל דנקטו כדעת הריטב"א, דאי"ז ספיקת הגמ'.

הלכות הדף

דף לד

בענין איסור מעשה שבת

א] בסוגיין מצינו פלוגתת תנאים בענין מעשה שבת, אם איסורם מדאורייתא או רק מדרבנן, ובאיזה אופנים הם אסורים. ולהלכה קי"ל דמעשה שבת אסורים רק מדרבנן. ונפסק בשו"ע (או"ח סי' שיח סעי' א), שאם בישל אדם בשבת במזיד, 'אסור לו לעולם, ולאחרים למוצאי שבת מיד, ובשוגג אסור בו ביום גם לאחרים, ולערב מותר גם לו מיד'. ובמשנ"ב (שם ס"ק ד) פסק, שאע"פ שקנסו רבנן לאסור מעשה שבת, מ"מ לא אסרו אלא הנאה מגוף המעשה שבת, אך לא אסרו אותה במכירה, דמותר ליהנות מדמיה.

מצינו מחלוקת האחרונים בעיקר הגדר דאיסור מעשה שבת. דהנה דנו הפוסקים לגבי ישראל שחימם מקוה בשבת באיסור, האם מותר לטבול בו או לא. באגרות משה (או"ח ח"א סי' קכו ענף ג-ד) כתב דמותר, משום דהגדרת דגדר האיסור דמעשה שבת היא איסור הנאה, והרי מצוות לאו ליהנות ניתנו, וז"ל שם, 'נראה לענ"ד דבר חדש, דהא לר' יוחנן הסנדלר הוי מעשה שבת מגדרי איסורי הנאה כדילפינן מקדש, ואף למ"ד שהוא רק מדרבנן בב"ק דף ע"א, הוא מגדר זה, דעשו כאיסורי הנאה מאסמכתא לקדש, וא"כ לא עדיף מכל איסורי הנאה שאמרינן מצות לאו ליהנות ניתנו'.

אולם בחוט שני (ח"ב פכ"ב אות א) כתב, שגדר האיסור הוא איסור השתמשות, ולא איסור הנאה, ולכן נקט, שבנידון דידן אסור לטבול במקוה, משום שסוף סוף הרי הוא משתמש עם מעשה שבת. וז"ל שם, 'ולכאו' נראה דגדר איסור מעשה שבת אינו רק איסור אכילה ממה שנתבשל באיסור, אלא איסור השתמשות בחפץ שנעשה בו איסור, ואין הוא איסור הנאה, כדאמר' בגמ' דאין מעשיה קודש'.

ב] כיון דקי"ל דמעשה שבת אסורים רק משום קנס דרבנן, ולא איסור דאורייתא, יש לעיין במי שעבר רק על איסור דרבנן, אם מעשה שבת אסורים ממש כמו במי שעבר על איסור דאורייתא, או שבכה"ג יש להקל יותר. ובביאור הלכה (שם ד"ה המבשל) הביא שנחלקו האחרונים בזה, שיטת הפרי מגדים היא דאיסור מעשה שבת באיסורים מדרבנן הוא 'חד דינא' עם איסורים דאורייתא, אולם הגר"א והחיי אדם סוברים, שיש להקל בו יותר, ואם עבר על איסור דרבנן בשוגג אין לאסור המעשה שבת.

ג] יש לעיין, במי שפותח פחית סודה (soda can) בשבת, משום שלדעתו מותר לעשות כן, אם מותר לאדם אחר לשתות מן הסודה, אם הנהגתו היא שאסור לפתוח פחית סודה בשבת. ובאגרות משה (או"ח ח"ד סי' קיט אות ה) דן בזה, ולמעשה פסק לקולא, 'כדי שלא יתדמה כחולק עליו', אך משמע מדבריו שעדיף יותר שלא לבקש לשתות מהסודה. אך בספר מאור השבת (ח"א) נדפס מכתב מהג"ר שלמה זלמן זצ"ל (מכתב יח אות ב), והוא צידד להתיר מטעם חדש, משום דאיסור מעשה שבת אינו נוהג באופן שהיה אפשר להכין הדבר לאכילה בלא שום איסור, [ואע"פ שהוא הכינוי בדרך האסור ולא בדרך המותר], ולכן בנידון דידן מותר, משום שאפשר לפתוח הפחית סודה באופן שמותר לכולי עלמא, דהיינו בדרך קלקול ולא בדרך תיקון. אך כנראה לא הסכים האגרות משה להיתר זה.

סוגיית הדף

דף לד

בענין גנב בשבת וטבח בחול

גמרא:

דאמר רבה היה גדי גנוב לו וטבחו
בשבת חייב משום שכבר נתחייב
בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת
גנב וטבח בשבת פטור שאם אין גניבה
אין טביחה ואין מכירה

תמצית הסוגיא:

הגמ' מביאה בשם רבה, שמי שגנב גדי בחול וטבחו בשבת חייב בד' וה', משום שכבר נתחייב בקרן קודם שבא לידי איסור שבת, ורק הקנס של ד' וה' בא בשבת, והרי קלב"מ אינו פוטר קנס, אך אם גנב וטבח בשבת פטור לגמרי, משום שעל הקרן פטור מדין קלב"מ, וממילא פטור גם מד' וה', דתשלומי ד' וה' שייך רק במקום שחייב בקרן.

הרשב"א העיר הערה חשובה, למה נקטה הגמ' דוקא ציור של גנב וטבח בשבת, ולא גנב בשבת וטבח בחול, שלכאור' העיקר הוא שהגניבה נעשתה בשבת, ואין נפק"מ מתי נעשתה הטביחה. ובריטב"א כתב חידוש לדינא כדי לתרץ קושיא זו, שמי שגנב בשבת וטבח בחול חייב ד' וה', שאע"פ שאין לחייבו על הגניבה משום קלב"מ, מ"מ הטביחה עצמה נחשבת כגניבה, וא"כ יש לחייבו על הטביחה בין בקרן ובין בד' וה'.

רעק"א הקשה קושיא גדולה, היאך אפשר לחייבו על הטביחה כדין גניבה, דהא גניבה זו נעשתה בזמן שהגדי היה ברשות הגנב ולא ברשות הבעלים, והרי קיי"ל דהגונב מן הגנב פטור. וכתבו האחרונים הרבה מהלכים כדי ליישב קושיא זו, ומדבריהם יוצאים כמה יסודות חשובות בדיני קלב"מ ובדיני גניבה, וכמו שיתבאר.

הערת הראשונים

א. רשב"א ד"ה גנב וטבח

הביא הא דאיתא בגמ', דגנב וטבח בשבת פטור, משום שעל הקרן פטור מדין קלב"מ, וממילא פטור גם מד' וה'. והעיר, למה נקטה הגמ' דוקא ציור זה, ולא ציור של גנב בשבת וטבח בחול, שהרי גם בכה"ג פטור מטעם ה"ל. וכתב ב' תירוצים כדי ליישב קושיא זו.

ב. ריטב"א ד"ה פטור

העיר ג"כ כהרשב"א, והביא בשם רש"י, שבאמת מי שגנב בשבת וטבח בחול חייב בד' וה', [ודלא כמו שנקט הרשב"א]. וביאר הטעם, שאע"פ שאין לחייבו על מה שגנב בשבת משום קלב"מ, מ"מ כשטבח בחול נחשב כגניבה חדשה, וממילא חייב ד' וה'.

והביא ראיה לזה מדין 'תברא או שתאי' בב"ק (סה.), במי שגול חפץ, ונתייקר, ושברו, דחייב כשעת השבירה, הרי מבואר, שהשבירה נחשבת כגניבה חדשה. וא"כ ה"ה גבי טביחה.

קושיית רעק"א

ג. חי' רעק"א ד"ה ומהאי טעמא

כתב כדברי הריטב"א, אך הקשה קושיא חזקה, היאך אפשר להחשיב הטביחה כגניבה חדשה, הרי נמצא שגנב מבית הגנב, שהרי כבר היה ברשות הגנב בשעת הטביחה.

וכדי לתרץ, כתב יסוד גדול, שכיון שעל הגניבה הראשונה איכא קלב"מ, ממילא לא נחשב כגניבה כלל, ולא הוי ברשות הגנב.

[אך לכאורה אין לפרש כן בדעת הריטב"א, דא"כ אינו ענין כלל לדין תברא או שתאי].

ד. ברכת אברהם בענין גנב בשבת וטבח בחול

כתב דמבואר מדברי רעק"א ג' חידושים:

א. כיון דקלב"מ פוטר הגנב מאחריות על אונסים, שוב ליכא קניני גניבה כלל. ב. החפץ לא נחשב ברשות הגנב כיון דליכא קניני גניבה. ג. אין לפטור הגנב מדין גנב מבית הגנב אם החפץ לא נחשב ברשות הגנב הראשון.

מהלך ב'

ה. כתבי שיעורי ר' שמואל ח עג-עו

הביא דברי רעק"א, וכתב לתרץ קושייתו באופן אחר, עפ"י דעת הנתיבות המשפט (סי' לד ס"ק ב) דהפטור דגונב מן הגנב שייך רק במקום שהגניבה השניה אינה מוציאה את החפץ יותר מרשות הבעלים, אבל כשמוציאה יותר מרשותם חייב, משום שמוסיף בהגניבה. ולפי"ז הטביחה בסוגיין נחשבת שפיר כגניבה חדשה, שהרי מאבד הבהמה ומוציאה יותר מרשות הבעלים.

מהלך ג'

ו. קובץ שיעורים אות קכב-קכג

תירץ קושיית רעק"א בדרך ג', עפ"י יסוד גדול בדיני גניבה, דמה דנחשב שהחפץ הגנוב אינו 'ברשות הבעלים', אי"ז מחמת שיש להגנב קניני גניבה, אלא מחמת מה שהגנב מעכב את החפץ מן הבעלים, [ודלא כמו שנקט רעק"א].

ועפ"י"ז ביאר, דהפטור דגונב מבית הגנב שייך רק באדם שני שגנב מבית הגנב הראשון, דבכה"ג השני אינו מעכב החפץ מן הבעלים, כיון שכבר היה מעוכב מהם ע"י הראשון, אך באדם א' שגנב ב' פעמים, כגון גנב ואח"כ טבח, לא שייך פטור זה, שהרי הטביחה עצמה ממשכת את זה שהבהמה מעוכבת מרשות הבעלים.

מהלך ד'

ז. אמרי משה סוף סי' מא

תירץ קושיית רעק"א בדרך ד', עפ"י חידוש בדיני גניבה, שגנב שמזיק החפץ הגנוב, לא נחשב גניבה חדשה, אלא המשך מהגניבה הראשונה, שמוציא החפץ יותר מרשות הבעלים.

ועפ"י ביאר, דגבי גנב וטבח, הטביחה אינה גניבה חדשה, אלא כהמשך והוספה על הגניבה הראשונה, [והביא יסוד זה בשם הגר"ח]. וכוונת הריטב"א דיש לחייבו על הטביחה, היינו שיש בזה המשך של הגניבה, ואע"פ שא"א לחייבו על התחלת הגניבה משום קלב"מ, מ"מ יש לחייבו על סוף הגניבה.

ח. חי' הגרי"ד נדפס בהגרי"ז על הש"ס, סי' יט

הביא מחלקות הראשונים לגבי גנב שבא במחתרת ושיבר כלים אחר שכבר יצא מן המחתרת, דהרמב"ן סובר שחייב, שהרי באותה שעה ליכא קלב"מ, אבל דעת רש"י ותוס' שפטור. וסברת רש"י ותוס' צ"ב.

וביאר עפ"י היסוד הנ"ל, שגנב שמזיק החפץ הגנוב נחשב כהמשך של הגניבה, וכיון שחל הפטור דקלב"מ על הגניבה הראשונה, שוב א"א לחייבו על הגניבה השניה.

ט. בכורי ראובן עמ' שיא-שיב

הקשה, שלכא' דברי רש"י בסוגיא דבא במחתרת סותרים מה שהביא הריטב"א בסוגיין בשם רש"י, דיש לחייב גנב בשבת וטובח בחול, משום שיש לחייבו על הגניבה השניה.

ותירץ באופן נפלא, דרש"י סובר כרעק"א, דגבי גנב וטבח לא שייך הפטור דגנב מבית הגנב, משום דע"י קלב"מ ליכא קניני גניבה, וממילא נחשב כמו גניבה חדשה. אך זהו רק באופן שנענש בפועל, דבזה א"צ לשלם אפילו בידי שמים, משא"כ בבא במחתרת, דלא נענש בפועל אלא דיכול להיענש, ודומה לחייבי מיתות שוגגין, וחייב לשלם בידי שמים, בכה"ג שפיר יש קניני גניבה, וא"כ הגניבה השניה פטורה מדין הגונב מן הגנב, אלא שמ"מ יש לחייבו מצד שהוא המשך של הגניבה הראשונה, וא"כ אם חל דין קלב"מ על הגניבה הראשונה, שוב אין לחייבו על סוף הגניבה.

סוגיית הדף

עו

חדושי

כתובות ל"ד ב'

הרשב"א

חי נושא את עצמו, ולא הבנתי דבריו דהיכי דמי אם הגביהו הרי נתחייב בממון קודם שיבא לידי אסור שבת ואי במשיכה כהא לא שייכא ההיא דרבי נתן, ועוד דאיסור גניבה איכא איסור שבת ליכא לכולי עלמא שהרי הגדי הולך ברגליו, וללשון שני נמי שפירש רש"י ז"ל בכפות לא ניחא לי דאי בהגבהה כבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת, ואי במשיכה וכעין ההיא דגונב כיס בשבת מסתברא דלא קנה דגדי כפות בר הגבהה הוא דלא מסתרך וכל שדרכו להגביה בהגבהה אין במשיכה לא (ב"ב פ"ו א'), ואפשר דאפילו משום שבת אינו מתחייב דאין דרך הוצאת הגדי בכך, ואפשר כגון שהגביהו על מנת להוציאו והוציאו ולא עמד דהגבהה צורך הוצאה היא, ובוזה אפשר לפרש שני הלשונות, וכן מצאתי בפירושי הראב"ד ז"ל, אלא שעדיין קשה לי דאם כן מאי שנא טבחו בשבת אפילו טבחו בחול נמי שהרי פטור מכפל [נ"א: מקרן] דבאיסור שבת בא לו ואם אין גניבה אין טבחה ואין מכירה.

אלא נראה לפרש כגון שהיתה בהמת חברו רכוצה בחצירו ונתכוון לגנבה ולזכות בה עם שחיטתה, דאילו נתכוון לזכות בה קודם שחיטה הרי נתחייב בגניבה משעה שזכה בה ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת שחיטה ובהיא שעתא מתחייב בתשלומי ארבעה וחמשה דחידוש הוא שחידשה תורה בקנס, והא דנקט היה גדי גנוב לו וטבחו בשבת הכי קאמר היה גדי גנוב לו קודם שחיטה ואפילו גנוב בשבת ולאחר שעה טבחו בשבת עצמו, וכן נמי הא דאמרין גנב וטבח במחתרת (חייב) [פטור] לאו בגונב במחתרת ולאחר שעה טבח במחתרת עצמה דבכהאי גוונא מאי שנא טבח במחתרת אפילו טבח בחוץ נמי פטור, אלא כשהגביהו במחתרת ולא נתכוין לזכות בו בהגבהתו עד שעת שחיטה ועם שחיטתו יזכה בו והיא שעתא בהדדי אתי ליה ופטור, ואי נמי הא דקתני סיפא גנב וטבח בשבת לאו דוקא דטבח בשבת דהוא הדין בגנב בשבת וטבח אימתי שירצה, אלא טבח בשבת דקאמר משום רישא נקטיה.

הא דאמרין וצריכא דאי אשמעינן שבת משום דאיסורה איסור עולם. פירש רש"י ז"ל דכל זמן שיעידו עליו שחילל את השבת ימיתוהו הלכך חמירא מיתה דילה לפטור ממון, ואי אשמעינן מחתרת משום דלא בעיא התראה אבל שבת דבעיא התראה אימא לא נפטריה ממון קא משמע לן,

ואינו נראה דאילו עד דאתא רבה לא שמעינן דהשוחט בשבת או מדליק גדיש בשבת שהוא מתחייב בנפשו פטור מממון והא תנן (ב"ק ל"ד ב') והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור, ובשבועות (ל"ג ב') שהדליק גדישו בשבת פטור, ומתניתין דהכא נמי מפני שמתחייב בנפשו וכל המתחייב בנפשו אין משלם ממון, אלא הכי פירושו אי אשמעינן שבת אע"ג דמיקטיל משלם קנס משום דחמירא אסורא דשבת ודין הוא שלא תהא נפשו פוטרותו מקנסו אבל מחתרת לא ואי אשמעינן מחתרת משום דחמירא איסוריה דלא בעי התראה.

אמר רבא הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה, דכל זכות האב נתרוקן אצל הבנים, מתה אין חייבין באונסיה, פירש הראב"ד ז"ל אע"פ שמתמשים בה שלא קבלו עליהם חוב אביהם, ונסתפקתי בדינו דבשלמא קודם שנשתמשו בה אי אפשר לחייבם כשואל שהרי הם לא שאלוה, ומשום שאלת אביהם אינם חייבים או משום דרב פפא שלא נתחייב האב באונסיה עד שעת האונס או משום דלא הניח להם אביהם אחריות נכסים, אבל בנשתמשו בה מיהא הרי נכנסו תחת האב ומה הוריש להם אביהם זכות שיש לו בה שישתמשו בה בקבלת האונסין כשואל דבן כרעא דאבוה הוא ולהו אינהו כשואלים דבעלים, ועוד דהא קיימא לן כרבי יוסי דאמר בפרק המפקיד (ב"מ ל"ה ב') השוכר את הפרה והשאלה לאחר ומתה כיצד הלה עושה סחורה בפרתו של חברו, כלומר ושואל זה בעל דברים דמשכיר הוי, והלכך הכא נמי אע"פ שירשו זכות אביהם בעלי דברים של משאל הן, וכאותה נמי שאמרו בריש פרק השואל (שם צ"ו ב') בעל בנכסי אשתו שואל הוי או שוכר הוי ואוקימנא כגון דאגרה איהי פרה מעלמא ואינסבא ונשתמש בה בעלה ומתה דאילו בעל בנכסי אשתו שואל הוי משלם לבעלים ולא מצי אמר להו אנא בשל אשתי אשתמשית ואיהי תשתעי דינא בהדייכו והוה ליה כאשה שחבלה באחרים שפטורה, והכא נמי אע"ג דאתו ליה מכח זכות ירושתן מכל מקום בעלי דין דמשאל הוו.

ושמא נאמר דירוש לאו כשואל הוי אלא כשוכר, וכן מצאתי להראב"ד ז"ל עצמו שכתב בבבא קמא בהגוזל בתרא, ואם תאמר אי שואל לא הוי כאבוהון שוכר היכי הוי דממאן אגרי, כדאמרין בפרק המפקיד (שם מ"ג א') גמרא המפקיד מעות אצל שולחני מותרים ישתמש בהם לפיכך אבדו חייב

לא היו אומרים שוכחים אנו אלא להתירם לעצמם, שאין אדם חוטא ולא לו:

במזיד לא יאכל. פירוש לא יאכל לא הוא ולא אחרים בו ביום, ולמוצאי שבת יאכל אפילו הוא עצמו, וכן אתה מפרש בשוגג דר' יהודה. [נא]מתניתין השוחט בשבת וביום הכפורים שחיתו כשירה אמרינן (חולין ט"ו ע"א ע"ש) שבת דומיא דיום הכפורים דעלמא, דביומיה אסורה לכולי עלמא ולאורתא שרי לכולי עלמא, ואתינן התם לומר דההיא או בשוגג ורבי יהודה או במזיד ורבי מאיר. והא דאמר רבי יהודה במזיד לא יאכל עולמית, היינו שלא יאכל הוא, דליכא מאן דאסר מעשה שבת לכל העולם אלא רבי יוחנן הסנדלר בלחוד כדאיתא בשמעתין. נמצאת אתה למד, שוגג דרבי יהודה כמזיד דרבי מאיר, ושוגג דרבי יוחנן הסנדלר כמזיד דרבי יהודה:

מ"ט דרבי יוחנן הסנדלר וכו' ואמרינן מעשה שבת פליגי בה רב אחא ורבינא. וכולה סוגיין מוכחא בהדיא דאליבא דרבי יוחנן הסנדלר פליגי, דאיהו הוא דאסר מעשה שבת. ומיהו אין להביא ראיה מכאן שיהא הלכה כמותו, דהא אמרינן בפ"ק דחולין (ט"ו ע"א) דרב הוה מורה לתלמידיו כרבי מאיר ודריש בפירקא כרבי יהודה ומי לנו גרול מרב לפסוק הלכה, ואי משום סוגיין דהכא, אליבא דרבי יוחנן איפליגו ולדידהו לא סבירא להו. ומשום דאוקימנא לברייתא דלעיל כרבי יוחנן אצטריכנא לפרושי טעמא דדידה, ואייתי נמי מאי דפליגי עלה רב אחא ורבינא משום הא דבעינן למפרך על [האין] אוקימתא דלמ"ד מעשה שבת דרבנן מ"ט דרבנן דפטרי. זהו הנכון והאמת, ושלא כדברי רבינו האי ז"ל שפסק כר' יוחנן הסנדלר, וכן דעת גדולי הפוסקים כדברינו וכדפרישנא בדוכתא בס"ד:

כיון דשחט ביה פורתא איתסר ליה. פירוש דאפילו למ"ד אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, עשה בה מעשה אסור כדאיתא במסכת ע"ז (נ"ד ע"א) ובפרק השוחט (חולין מ ע"א):

וסבר לה כרבי שמעון דאמר הגורם לממן כממן דמי. הקשו בתוספות תיפוק ליה דרבי מאיר דאין דינא דגרמי וההיא עדיפא מדר"ש, כדאמר בבבא קמא (צ"ח ע"ב) דלרבי מאיר השורף שטרותיו של חברו חייב דאילו לר"ש פטור כיון שאין גופו ממון כלל. ותירצו דינא דגרמי מדרבנן, ודבר הגורם לממן כממן דמי לרבי שמעון מדאורייתא. ועוד תירצו דנקט רבי שמעון משום דאיהו אמרה למלתיה גבי תשלומי ארבעה וחמשה בבבא קמא (ע"ו ע"א) גבי קדשים שחייב באחריותן רבי שמעון מחייב, דדבר הגורם לממן כממן דמי ושור רעהו קרינא ביה. והנכון דינא דגרמי איתא בדבר שהוא תשלומי ממון אפילו בדבר שאין בו ממון כלל כשורף שטרות של חברו, אבל לענין תשלומי קנס אין בו דינא דגרמי, וטעמא דדבר הגורם לממן כממן דמי שייך אפילו בקנס דדבר שגופו (ענין) ממון, הלכך על כרחך אנו צריכין כאן לדרבי שמעון. וכן תירץ רבינו הגדול. ודעת רבינו ז"ל דינא דגרמי דאורייתא הוא לרבי מאיר. וכבר כתיבנא לה בבבא קמא בס"ד:

רבה אמר לעולם כמובח על ידי עצמו ורבי מאיר לוקה ומשלם אית ליה [מת] ומשלם [ממון] לית ליה וכו'. פירוש לא אתא רבה השתא אלא לתרוצי מתניתא דגבג וטבח, ולקמן (ל"ה ע"ב) פרכינן ליה ממתני' דבא על בתו שמת ואינו משלם קנס. ולמאי דאמרינן לעיל דרבי מאיר סבר לוקה ומשלם ומת ומשלם, הא דכתיב (דברים כה, ב) כדי רשעתו שאין מחייבין אותו שתי רשעיות, מוקמינן ליה למיתה ומלקות דתרי בגופיה לא עבדינן, אבל חדא בגופיה וחדא בממוניה עבדינן וכדאיתא לקמן בפירקין (ל"ז ע"ב):

דף לר ע"ב

דאמר רבה היה גדי גנוב לו וטבחו בשבת חייב. פירש רש"י ז"ל שהיה גדי גנוב לו מערב שבת, והכי מוכח לישנא. ומיהו לאו דוקא, דהוא הדין אם גנבו בשבת שלא בעבירת שבת כגון שהגביהו והניחו שם, או שהוציאו מרשות בעלים לסימטא או לצדי רשות הרבים וכיוצא בו:

שכבר נתחייב בנגבה קודם שיבא לידי איסור שבת. פירוש ואף על פי שטבחו בשבת, אדם מת ומשלם קנס:

גנב וטבח בשבת. פירש רש"י ז"ל כגון שהיה מגרר ויוצא. ואם תאמר ולרבי נתן דאמר חי נושא את עצמו (שבת צ"ד ע"א) הא ליכא איסור שבת. ויש לומר דלר' נתן מיירי בכפות. ואם תאמר והיכי קני ליה בגריה, דהא גדי דבר שדרכו בהגבהה. ויש לומר בשצירף ידו למטה משלושה וקיבלו ק"כ. ויש לפרשה עוד כשהגביהו על מנת להוציאו ולא עמד, דהגבהה צורך הוצאה היא, וכן פירש הראב"ד ז"ל. ויש לפרשה עוד שנכנס הגדי לרשותו וטבחו, שטביחתו זו היא גניבתו גם כן:

פמור שאיסור שבת ואיסור גניבה באים כאחד. פירוש וכיון שנפטר מן הקרן נפטר מארבעה וחמשה, שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה, דתשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלושה וארבעה. ואם תאמר ולמה לי גנב וטבח בשבת אפילו גנב בשבת וטבח בחול נמי. כבר תירצה רש"י ז"ל שאם טבח בחול הרי הוא כאילו חזר וגנבו בחול ומתחייב אקרון נמי, דהא כל כמה דלא טבחו ברשותא דמריה הוה קאי. ויפה כיון ז"ל ומתבררין דבריו במה שאמרו בפרק מרובה (כ"ק ס"ה ע"א) במאן דגול חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שריא זוזא ולבסוף שריא ארבעה, איתבר ממילא משלם זוזא תברא או שתיא משלם ארבעה כי השתא, והיכא דמעיקרא שריא ארבעה ולבסוף שריא זוזא משלם כדמעיקרא לעולם אע"ג דתברא או שתיא. והיינו דאמרינן הכא שאם היה גנוב מערב שבת וטבחו בשבת חייב, ולא אמרינן טביחתו זו היא גניבתו וליפטור, דכיון דבגנבה וטביחה דהשתא לא מחייב דקים ליה בדרכה מיניה, מחייב אגניבה דחול:

וצריכא דאי אשמעינן שבת וכו'. לישנא מוכח בהדיא דלפטורא הוא דעבדינן צריכותא כדפירש רש"י ז"ל

קפה) עמ"ש רבינו לעיל ל"א ע"א ד"ה רב אשי:

סוגיית הדף

חדושי

כתובות

רעק"א

קא

תוך זמן ימי השאלה. ורחוב מהך דהניח לכן אצוהן פרה שאליה יורשין משתמשין כל ימי שאילתה, ואי דביענד נמי כששאל השואל לאחר יכול להויתא המשאל, אמאי יורשין משתמשין, אלא ודאי דביענד שפיר דמי, ויורשין דביענד דמי. אחיב רבתי כששאל כרש"א שהרגיש בקושיא זו, והביאו בבב"א בחומ"מ (סי' שמ"א) עיי"ש, וא"כ משמע מדברי הרשב"א איפכא, ועיין שם שחירונו ל"ט.

ש ריש לקיש מיט לא אמר כר"י אמר לך כיון דאלו אחרו כר"י כי לא אחרו צוה נמי חייב. תמוה לי לפי ד' חירונוס דר"ח לעיל (ל"ב ע"א בחו"ס) ד"ה אלמא קסבר עולא) הא מ"ש חו"ס דע"כ אין עטמו דעולא מגז"כ דהנערה דלמלא מיירי רק בלא אחרו א"כ תקשו הכא לר"ל למה מוקי בר"מ הא גם לרבנן חייב קנס מקרא דהנערה ואף באתרו דהא לר"ל אחרו ולא אחרו שיש ואף אם נימא דר"ח ס"ל דאף לר"ל מימ הגז"כ ראו לאוקומיה רק במסתבר יותר דביינו בלא אחרו ומיושב בלמא תקושת חוספות דלעיל על ר"ח מ"מ ע"כ"פ בלא אחרו הוי גז"כ ולקוי מתני בלמא בלא אחרו ומתוקמי אף כרבנן.

והתירוץ הכי (בחוס' ישוניס ס"ט) כשם ר"ח דפירכה הש"ס אלמא קסבר עולא מבושת ופגם מולאמור עולא אחרו כוגרת הא איכא בר"ש זהו פשיטא דלא שייך הכא דמימ הי"ל לר"ל לאוקומי כרבנן ומעטס גז"כ ואף אם נימא כמי"ש המהרש"א לעיל (ר"ה וכו' קו"ל) דמתני דאלו נערות שיש להם קנס משמע דגם חייבים בבושת ופגם וא"כ י"ל דר"ל בלא להך אף מבו"מ, גם זה אינו דלעמיד ברור דגם בר"ש הוי ככלל גז"כ דהנערה דאתקשו להדי דר"י במקום קנס ולקנס וכדומה ממה דנחקו דפירכה בש"ס מכה פירכה דבוגרת נמי הא איכא בבו"מ ולא כחבו בקיור דפירכה הש"ס ממה דמשני כ"ן בלמא נערה הא מימ יקשה אמאי משלם בר"ש (ואין לדחות כיון דמשום קנס הוי גז"כ דממונא משלם ולא לקי ממילא חייב בר"ש כיון דלא לקי, דהא אם נימא דהקנס מגז"כ והיינו ע"כ משום דכעלמא חייבי מלקות שוגגים פטורים א"כ לגבי בר"ש לפטר דאף דמכה שילום הקנה לא לקי מימ הוי כמי"ש שוגגים פטורים, ואי דנימא דהו עדיף מללא אחרו כממנ"פ דא"כ ממילא הדרי קושייתו לדוכתא על ר"ל הא לרבנן גז"כ הוא בקנס דממונא משלם ולא לקי ממילא חייב בר"ש). **ג** מדברי החוס' לעיל ד"ה ולאפוקי מדרנח"כ שהקשו דלמא גז"כ מקרא דהנערה ולא תירונו דמתני משמע דחייב ג"כ בר"ש דעת המהרש"א א"כ י"ל דבר"ש בכלל קנס דהוא גז"כ דלש"ס, ועיקר דברי ר"ח לעיל, הא דאמרין בוגרת האויב בר"ש דבבוגרת ליכא גז"כ א"כ קושייתו במק"ש לר"ל דהא בלמא מתני אחיב ג"כ כרבנן ומגז"כ. ולע"פ.

תד"ה ורבי מחיר וכו'. מה שהקשה המהרש"א ונדחק צוה, לא כבנתי החלה לקושייתו, דהא י"ל דהבאוגי דמכות כפי"מ דס"ל לרוב האמוראים לר"מ גם בקנס אינו מה ומש"ס. הרי דמסב"א אין מחלקי בין ממון לקנס והוא"ך ללמוד ממ"ש, ופשוט. **דף** ל"ה ע"א שפירוש רבתי חורה חייבי מלקות כר"י היכא רבתי אמר אביי אחי רשע רשע. קשה לי איך אמר אביי (בב"מ דף לא ע"א) ה"מ ר"מ היא דאמר לוקה ומש"ס, והיינו אף דעמא דר"ש דעדים זוממין קנסא מי"מ גם בממון לוקה ומש"ס כיון דכדי רשעתו דכח"כ צע"ז דהוי קנס לא מיירי בממון ומלקות רק במיתה ומלקות ממילא ליה לן לימוד דאין לוקה ומש"ס כמי"ש חוס' בבב"מ שם וכן כשמסתין דהכא (דף לו ע"ב ד"ה ור"מ) וכה לאביי ל"ל קרא כלל דניקף דאינו לוקה ומש"ס כז"ש דרשע רשע ממיחה וכמי"ש חוס' להדיא דלקמן דמארכין קרא לממון ומלקות לא קאי לאביי דלדידיה ל"ל קרא דילפינן רשע רשע וא"כ אמאי לר"מ בממון לוקה ומש"ס.

ואף אם נדחוק דאביי דנפשיה ס"ל כר"י דלא דרש רשע רשע אבל אליבא דר"ל יסבור בלמא דר"מ ס"ל דממון אינו לוקה ומש"ס, מי"מ קשה איך ס"ל לאביי אליבא דר"ל דתתי רשע רשע א"כ יליף בממון דאינו לוקה ומש"ס מגז"כ דרשע רשע ממיחה וקנס

בשבת בשוגג מותר וכש"כ נחבשל מעגמו א"כ על כרחיב אינו דבר מחובב דומה לנורם אחן צבור, וא"כ א"ל לתרן דרוש דהיא קודש ואין מעשה קודש עכ"ל אחי ש"י, ולדבריו י"ל שכונת אבא מארי ז"ל על כרחיב בקושת הש"ס בחולין דאין הי"ג דהקשה דלמחר נחבשל בשבת אף בשוגג ואף כשהבשל ע"י עגמו ודלא כפי"ש"י והיינו דרש"א דסיפא דקרא שייכים להדרש רק למ"ד קודש לאיסור דאלי"כ דבריו הקדושים נסתרים מקושת הש"ס (ס).

תד"ה מאי עממא דרבנן. הא דלא הקשו חוספות כן מיד בחתלה הסוגיא דפרכין אי בעובת ע"י אחר מי"מ דרבנן דפטריו היינו ד"ל דס"ל לגמרא דסתמא קתני בשליש שוגג דיש שניה לדבר עזיבה ור"מ מחייב אף במזיד מקרא דאו לרבות שליח אבל לרבנן פרכין נהי דלא דרשי הך קראי מי"מ בשוגג לחייב אבל לכת דהאמר הש"ס דלמחית שבת מטעם שחייב שא"ר ומיירי במזיד א"כ חוין דלא מיירי בכל גווני, לזה הקשו דמאי פרכין למ"ד מעשה שבת דרבנן מי"מ דרבנן דלמ"ג גם אינהו לא מוקי בכל גוונא ומיירי בשליח מזיד ולא דרשי להני קראי.

ע"ב הוולא וא"ר פפא משעת משיכה הוא דלחתיב ליה כמזונותיה, הי"ג משעת שאלה לחתיב כזונסין קמ"ל. משמע כשעטו דקמ"ל דאינו חייב כזונסין וכמבואר בסמוך כמה דלמרינן והיינו דר"ש אבל אלו היה חייב משעת שאלה היה חייב ד' וכו' כיון דמתויב בקרן מכה השאלה, והוי כמו גנב צע"ש ועבה בשבת, ובלמא הסב"א מוקשה דהא מי"מ חייב קרן דגניבה ליכא דחייב קרן דשומרים הוא ענין אחר מלד שומרים אבל לא מחמת חייב קרן דגניבה ויש ג"מ דניחא דלמד שאלה חייב כשעת אונסין ביוקרא חוולא מלד חייב קרן דגניבה החייב כשעת גניבה ביוקרא חוולא, וכשאל פרה בחול ועבה בחול לשם גניבה דחייב ד' וכו' לא מלד חייב קרן דשאלה אלא דבעביהה לשם גניבה כיון דאיכא קנין שינוי מעשה הוי העביהה ג"כ ענין גניבה וחייב גניבה וחייב עביהה כהדרי אחיין.

ומה"ש נראה דמדוקדק לישנא דרבה גנב ועבה בשבת פטור דאם אין גנבה ומאי אריא עבה בשבת אפילו עבה למחרתו בחול פטור דהא ליכא חייב גנבה, וזהו נראה דאלו עבחו בחול העביהה עגמו הוי גנבה ועביהה, דאף ד"ל כיון דגנבו החלה אין לחייבו על העביהה משום גנבה דאין-גנבה אחר גנב חייב דמי"ש דגנב אחר הגנב או שהוא עגמו חזר וגנבו, מי"מ י"ל כיון דהגנבה הוי בשבת ולא קם ברשותו לשום חייב דק"ב"ש לא נעשה גנב צוה ומשי"ה בשבת בחול שפיר מקרי גנבה, וא"כ בשאל פרה מע"ש ועבחו בשבת דלמד דעביהה הוי גנבה הא ק"ב"מ ומלד חייב שאלה מי"מ מקרי א"ס אין גנבה דהא ליכא חייב קרן מדין גנבה.

ומה"ש י"ל ליישב פסקה דהרמב"ם דפסק לר"ש וצ"היה דסמוך פסק כמאן דמתני ארישא וכו' סתירה דהא אמרינן מאן דמתני ארישא ופליגא דר"ש, והב"מ כי דהרמב"ם היה לו גירסא אחרת ולענין דהרמב"ם גרים בהיפוך דבלי"ק אמרי והיינו דר"ש והיינו דמה דאמרין שאלה חייב כמזונותיה קמ"ל היינו דקמ"ל דאף דמשעת שאלה חייב כזונסין מי"מ פטור מד' וכו' כיון דאיכא חייב קרן דגנבה אבל לא דקמ"ל דאינו חייב כזונסין דא"כ הו"ל למנקט דין בעלמא דאינו חייב כזונסין מעידן שאלה ואין לו שייכות לדין ד' וכו', אלא ודאי דפירשו דקמ"ל דמי"מ מקרי א"ס אין גנבה כיון דחייב קרן דגנבה ליכא, ולזה אמרי צ"ל היינו דר"ש אבל ללישנא דהא דאינו חייב משעת משיכה ע"כ דפליגי דר"ש דמדברי ר"ש מוכח דס"ל דבלמא חייב משעת שאלה אלא דפטור מד' וכו' וכנ"ל וכן כשצ"ה.

בחור אחד הביא כרים וכסתות מנית אצו וא"כ השליחן לבחור אחר, ועשה רוב לחזור וטעון כי אצותיו אינם רחוקים להשאל ר"ל לו לבדו, ואין השואל רשאי להשאל. והסתפקתי כיון דהא דאין השואל רשאי להשאל דביענד לא הוי גז"ל כשהשאלין לאחר, דכיון דמסתין לכן דעת ולא מיתשב פושט, א"כ י"ל דביענד אין להויתא

ברכת

כתובות ל"ד ע"א

אברהם

רלט

סבר לה כרי יעקב דאמר אף משנגמר דינו החזירו שומר לצעלו מוחזר. יסוד המחלוקת עי' צ"ק (מ"ה ע"א) ושם תד"ה שהתא ומשניית שם צברכ"א.

ובברכ"ש (צ"ק ס"י ל"א) הביא קו' רע"א דלרי יעקב מיט פטור רק אם מחזיר, גם אם סקלוהו צ"ד יפטר, כי מה שמגיע לצי"ד ונגמר דינו הרי זה היוק שאינו ניכר, וכיון דכבר נאסר בהנאה למה יתחייב על מה שצ"ד סקלו, מאחר שבלא"ה לא שוה כלום, ואז אינו שומר, דכל החיוב על שעה שנאנס או נאצד. וכן הק' מחני"א.

ותירץ הגרצ"ד ז"ל דאע"פ שמוק צהיוק שאינו ניכר ל"ה צכלל מכה בהמה ישלמנה אבל שומר שפסע בזה שנעשה היוק שאינו ניכר בודאי פשיעה היא בחיוב השמירה, אלא דכיון דהחפץ שלם ומחזירו, ל"ש לחייבו תשלומין, אבל אם יסקלו ועי"ז לא יחזור, חייב על פשיעתו הראשונה. (ומשמע דשוב השומא ג"כ כמו אז).

והביא סיוע מהרמב"ן במלחמות שכתב אילו נסקל חייב לפי שאומר לו אילו החזרת לי הוה שחיטונא ליה, ואפי' נגח באונס, שצפשיעתו בא היוק וההיוק ניכר, ע"ש. וכתב הגרצ"ד דמ"מ אם נאנס שלא מחמת הפשיעה קי"ל דפטור.

וגראה לכאוי דברמב"ן משמע דלא כהגרצ"ד, שהרי הרמב"ן כתב הטעם שחייב מפני שיש לו טענה שאילו היה מחזירו היה שוחטו, ולהגרצ"ד עלט הדבר שלא הוחזר מחייבו מ"ד פשיעתו הראשונה. משא"כ לרמב"ן החיוב על זה שלא מנע מלסקול, על זה יש טענה שזה עלמו פשיעה, ומשמע דאין טענה ששוב אי"ל לשמור כיון דאכתי יש לצעלים אפשרות לשחטו, ולרמב"ן לכאוי אכתי ל"ב דהשומא בשעת סקילה אינה שוה, ומשמע דזה ל"ק לרמב"ן דמ"מ שור הוא ולקנות כיו"צ לרי"ך כסף, ולא השורים הוולו אלא החיסור גרס, וגם הטענה שהיה שוחטו הרי זה שלא כדון, כי משנגמר דינו אסור בהנאה.

והנה בחדושי הגר"ח שם כתבו בשם הגר"ח דשאני הרי שלך לפניך של גולן מהרש"ל של שומר, דגולן מחוייב בהשגה משעת הגזלה, נמאל שצאמירת הרש"ל פוטר עלמו מחיובו, אבל שומר באופן שמחזיר אין עליו חיוב כלל, ע"ש.

והנה רש"י מפרש שם בסוגיא דכל החיוב לרבנן על מה שמתפסם בידים לצי"ד, דזה היוק ניכר, ושוב לא מהני להחזיר, והביאור דלגבי מזיק ל"ש השגה, אלא דחייב לשלם הנוק, ואם מחזיר אח"כ לא מהני, אע"פ שעכשיו אינו ניכר בבהמה שנאסרה בהנאה, אבל כיון דאינה שוה, אין זה תשלום על מה שהזיק כשהתפסו, ואינו כגנב שאם משיב החפץ אינו חייב על הגנבה בתשלומין, אלא מיד בשעה שהתפסם לצי"ד היה מזיק. אבל אם ל"ה מזיק בידים, אחרי שהשיבו גם אחר גמ"ד, אינו מתחייב כיון שהחזיר ולא הזיק, ואח"כ לא ניכר.

ולתוס' בשעה שיש היוק ניכר ע"י פשיעתו כבר נתחייב ושוב לא מהני השגה אחרי שנאסר, כן נראה לכאורה די"ל צביאור דברי"ה.

דבר הגורס לממון. עי' מש"כ צברכ"א עמ"ס פסחים (ה' ע"ב), ועמ"ס צ"ק מהדו"ת (ע"א ע"ב) צענין דבר הגורס לממון.

תד"ה סבר. עי' מש"כ צ"ק (ע"א ע"ב), ושם מהדו"ת, על תד"ה וסבר.

דף ל"ד ע"ב

בענין גנב בשבת וטבח בחול

א בגנב בשבת וטבח בחול נחלקו הראשונים, דעת הרא"ה והריטב"א, כפשטות דקדוק לאון הגמ', דחייב, דגניבה וטביחה באין כאחד בשעת טביחתו בחול, דעת הרשב"א והשיטה ישנה דפטור, דכיון דאין גניבה אין טביחה ומכירה, וצ"ב ציטוד פלוגתתם.

ב והגרע"א כתב טעם שחייב על הטביחה, ולא אמרינן שפטור מטעם שהוא גונב מן הגנב, שכבר היה גונב מצית הצעלים בשבת ושוב ע"י גניבה שצטביחתו בחול לא יתחייב טפי מגונב מן הגנב, די"ל כיון דהגניבה היתה בשבת, דע"י קלצד"מ לא נעשה גנב לשום ענין התחייבות, אינו בכלל גנב, ולא מקרי אח"כ גונב מן הגנב, וכמו גנב ע"י משיכה בראשית צעלים או ברה"ר דליה משיכה י"ל דמקרי עדיין בית צעלים שיכולים להקדישו, ואם בא אחר וגנב שמה י"ל דחייב, ועדיין פרט זה הניח צ"ע לרי"א.

וביאור דבריו נראה עפ"י ג' הקדמות.

א דבאופן שאין חיוב אונסין ע"י קלצד"מ אין לגנב קניני גניבה כלל ולא יקנה בשנוי, וזה נשאר אלא כפקדון, כיסוד הנתיבות (שני"א א').

ב דבמקום שאין קניני גניבה נשאר החפץ בראשית הצעלים כפקדון, ויכול להקדיש, ורע"א אילו לשיטתיה בגה"ש ב"מ (ז' ע"א), ובשבוטות (ל"ג ע"ב), ונתבאר אללנו בעה"ת בחרוכה צברכ"א עמ"ס ב"מ שם צענין אינו בראשיתו, וס"ל דאינו בראשיתו אינו תלוי בשליטה במציאות, אלא בזה שיש חלות שמעבדו מזכויותיו, כגון קניני גזלה דגזלן.

ג גמ' צ"ק (ס"ח ע"ב) דדין גונב מן הגנב הנלמד מקרא דוגונב מצית האיש ולא מצית הגנב (שם ס"ט ע"ב) מתלי תלוי באינו בראשיתו לענין להקדיש, דלרי יוחנן דא"ל להקדיש ס"ל דחסר בית האיש, משא"כ לרי"ל.

ואחרי הדברים האלה מצוה דהמלצ אחרי גניבת שבת דנשאר כפקדון ביד הגנב, ולכן שייך גניבה ע"י הטביחה שחול, ואם יתערער אחד מבי החידושים א' או ב', שוב מובן דפטור משום דהוה אינו בראשית הצעלים ונתמטע מגונב מצית האיש.

סוגיית הדף

אברהם

כתובות ל"ד ע"ב

ברכת

רמ

בעלים, מעכב גם קניני גזלה, וגם בצעהמ"א י"ל דעייז שזומר
עבור הבעלים אולי מתבטלים קניני גזלה ג"כ, אינן דכל מה
דסי"ל לרע"א דקניני גזלה גורמים אינו ברשותו היינו בזירוף
שמעוכב מהבעלים, אבל אם אינו מעכב ממנו, לא איכפ"ל
בקניני גזלה גרידא, אלא בעינן עיכות חזק מהבעלים שאפילו
יש חלות בחפץ, ויש לדון בכל זה, אבל פשטא דמילתא כמו
שנקטו האחרונים דגם בלי קניני גזלה יש חסרון אינו ברשותו.

ו) ובראה להוכיח מדברי הריטב"א דלא חזיל בדרך הגרע"א
בסוגיין, שהרי בהדיא מדמה לתברא או שתיא,
ולרע"א הביאור דכאן נשאר ברשות הבעלים והוא כפקדון
בעלמא, והריטב"א מפרש דכמו בגנב גמור בלי קלבד"מ,
אעפ"י חייב בתברא או שתיא, הרי דסי"ל דזו גניבה חדשה,
וכשנ"ת ב"ק (ס"ב ע"ב) במהדו"ת בענין גונב מן הגנב (אות
ז').

ז) ואשר על כן נראה ביאור דברי הריטב"א וסייעתי עפ"י
יסוד הגר"ח המבואר שם, ועפ"י דרך הנתיבות (ל"ד
סק"ה) דשפיר יש גניבה חדשה ע"י הוספת נזק בחפץ הגנוב,
וכהגר"ח שמחייב גם כפל כמדויק ברמב"ם (גניבה א' י"ד),
ע"י חדושי רבנו חיים הלוי (חובל פ"ו ה"ד) וחדושי הגר"ח
בענין קרן כעין שגנב.

ומיהו משייב הגר"ח דמלורף למעשה גניבה הראשון שהיה
מבית הבעלים, ל"ל בדברי הריטב"א דלא הגניבה
הראשונה מטרת להיות סיבה לחיוב יחד עם הנזק אח"כ,
דאי"כ הא נפטר בקלבד"מ, אלא דאח"כ חייב הואיל והוסיף
בדבר שהול"א ע"י מעשה גנבה מבית הבעלים, והמחייב זה
המעשה טביחה מפני שנעשה בחפץ שאלו דרך גניבה
מבית האיש, ולכאז"ל י"ל דזה תנאי, אבל אם נימא כיסוד רע"א
דעל תנאי ל"ש ג"כ לחייב, דע"י קלבד"מ נחשב כאילו לא
נתקיים התנאי וכנעשה ע"י אחר, ל"ל דגם לא כתנאי, אלא
במילאות שאלו ע"י שהוא הול"א מבית האיש ועכשיו עושה בזה
מעשה נזק, ככה"ג נחשב מעשה גניבה היום מדבר שיש לו
מבית האיש. ע"י בצרכ"א עמ"ס ב"ק מהדו"ת (ס"ב ע"ב)
בענין גונב מן הגנב אות ח' וכו'.

ח) ודעת הרשב"א כפשטא דמילתא דכל שנמלא אללו דרך
גנבה קודם הטביחה, כבר אינו ברשות הבעלים
ול"ש בזה חיובי כפל ודו"ה, ועע"ש דעתו דחלר קונה לגנב גם
בלי מעשה.

גנב וטבח בשבת. ע"י בריתב"א ורע"א כאן, ומשנ"ת בסייד
בצרכ"א עמ"ס ב"ק מהדו"ת (ס"ב ע"ב) בענין גונב מן
הגנב אות ז'.

תד"ה אבל וכו' ונראה דהכא עבד לריכותא אמאי דבקנס
מיקטיל ומשלם, וה"ק משום דחמיר איסוריה והו"א
דהתם דוקא הוא דליחייב קנס עם המיתה. וז"ל הא כל עיקר

ג) הגרשש"ק בחדושי ב"ק (ל"ו) תמה על יסוד א"י הני"ל
כילד י"ל דכיון דקלבד"מ ופטור מאונסין
אינו קניני גניבה, הא בהדיא איתא בסנהדרין (ע"ב ע"א)
דאמר רב ה"א במחמתת בדמים קננהו, הרי קונה ע"י
שנפטר בקלבד"מ מהשבה, ומבואר להדיא דיש קנינים גם
באופן שאין חיוב אונסין, ולכן קונה לרב, כמו בשנוי דקונה
מפני שאין דין השבה אחרי שנשחטה.

והנה רבא חולק ארב בסנהדרין שם, וי"ל דנחלקו ביסוד זה,
ובדעת רבא י"ל דליכא קנין גזילה, וכמלחמות שם שחייב
גם כששיב, מיהו לבעהמ"א שם גם לרבא קנה ורק על הבעין
חייב להשיב מדרבנן. וע"י ברב"ש (מ"א) שמפרש דנחלקו אם
דין השבה הוא ג"כ גדר חיוב ממון, כמו שחייב לשלם, ה"ה
חייב להחזיר גוף החפץ מדין תשלומין ונפטר מזה בקלבד"מ,
או דושיב הוה מלוה, ולא מהני ע"י קלבד"מ, ולכן אינו
קונה, ולפ"י לכו"ע יש קניני גזלה. ונהגרשש"ק כתב טעם אחר
שלא מהני קלבד"מ משום חיוב ללאת ידי שמים, ונראה דזה
מסתבר לרש"י דמהני תפיסה דזה חיוב גמור, ואולי לפ"י א"י
בחוסי' ב"מ ל"א ע"א דהוה מלוה שמלוה מדינא, אבל לפ"י ב"י
דמידת חסידות הוא, וכמבואר בענין ללאת ידי שמים, לא
מסתבר כלל שיעכב בזכיייתו.

ד) ובראה לדון בעיקר סברת רע"א ונתיבות, דנראה דאין
כונתם מלד דרשה בעלמא שמשמע בחז"ל שאלו
אינו כעין שגזל דמים בעלמא בעי שלומי, ובלי חיוב דמים גם
אין קנין, אלא דיסוד ההבנה שכל עיקר זכות הגזלן אינו אלא
מלד חיוב אונסין דלוקמיה רחמנא לרשותיה כדי שיתחייב
באונסין, שזה בגדר תשלום לחפץ ולא מולדק חיוב אונסין אלא
בדבר שגדר ברשותו לזכויות כמקח, אח"כ כשמתחייב
כשואל. ונע"ש דהא ילפינן בסנהדרין שם משואל ודומה רק אם
נימא דגם בשאל יש קנין ע"י ב"ק י"א ע"א תדיה אין שמין
בסה"ד.

ו) ואמנם פשטות הסברא איפכא היא, דלא החיוב אונסין גורם
הקנינים וזכויות אלא אדרבה, הם בגדר סימן שהתורה
הכניסה לרשותו, דמסתבר דאין חיוב אונסין אח"כ נחשב
כקונה ע"י שגזל. ונראה דכן ילפינן ממה דשנוי קונה,
דהתורה העמידה החפץ לרשותו באופן שנפטר מהשבה, ולכן
הטילה עליו אחריות אונסין לשלם, כמבואר אללנו בב"ק
במהדו"ת (ס"ה ע"ב) בענין שיכוי קונה.

ה) וגם ביסוד הבי' של רע"א יש לדון טובא, ובכמה מקומות
בש"ס משמע נגד זה, וכבר כתב האחי"עזר (ג' ל"ח)
נגד זה, שרע"א מקשה בכמה מקומות מסברא נגד גמ' ותוס',
ומוכח מכל הקושיות נגד יסוד רע"א, דגם בלי קניני גזלה יש
דין אינו ברשותו מלד המזילות, וכי"כ באמר"מ בהשמות.

ו) ומה שחלה בק"ש (קכ"ב) ועוד בצעהמ"א ומלחמות ב"ק
(רפ"ד) בגנב שדעתו להחזיר אם נשאר אינו ברשות
בעלים. כבר נתבאר אללנו בצרכ"א עמ"ס ב"מ (ז' ע"א)
בענין אינו ברשותו. ובפשטות נראה דמהרמב"ן אין רא"י דרק
קניני גזלה עושין אינו ברשותו, די"ל דגם אם שוב עשה רלון

שיעור ח

יום רביעי לפרשת פנחס. כ' תמוז תשי"י

קושית רעק"א על התירוץ דגניבה חדשה לא עדיפא מגונב מן הגנב, ותירוץו

(עג) רעק"א לקמן (על דברי רב פפא) הקשה כקושית הריטב"א שהכאנו לעיל מדנפשיה דאמאי נקט טבח בשבת אפילו טבח בחול כיון שהגניבה היתה בשבת צריך להיות פטור מד' וה' דאם אין גניבה מצד קלב"מ אין טביחה ומכירה, ותירץ רעק"א כתירוץ הריטב"א דאלו טבחו בחול הטביחה עצמה הוי מעשה של גניבה וטביחה יחדיו שמתחייב עבור זה ד' וה', אלא שרעק"א שואל דאם כן הוי גונב מן הגנב שפטור דמאי שנא אם גונב מאחר או שהוא עצמו חזר וגנבו, ותירץ רעק"א דכיון דהגניבה היה

בשבת ולא נתחייב באונסין מטעם קלב"מ אז כטביחה בחול שפיר מיקרי גניבה ולא חשיב גונב מן הגנב, והדברים צ"ב.

ולכאורה היה נראה לומר בכונתו שיש קנין מיוחד להתחייב באונסין וזה עושה את החפץ לאינו ברשותו של הגנב אלא ברשות הגנב שאז אם גנבו אחר הוי גונב מן הגנב וכאן כיון דהראשון לא היה לו קנין זה מטעם קלב"מ אין כאן גונב מן הגנב, אך בפשטות צ"ב מהיכ"ת לומר שיש כזה קנין להתחייב באונסין והלא זה רק חיוב שמתחייב בגניבת החפץ.

תירוץ על קושית רעק"א עפ"ד הנתיבות, ובגדרי קניני גניבה ואינו ברשותו

(עד) ויש אחרונים שמבארים את דברי רעק"א ע"פ יסודו של הנתיבות (ס"י שני"א סק"א) שכתב דרק היכא שיש לגנב חיובים של גניבה אז אמרין שיש לו קנינים של גניבה כגון שינוי וכדומה אבל היכא שאין לו חיובים של גניבה כגון בקים ליה כדרבה מיניה אין לו קנינים של גניבה.³⁰

והנה יל"ע מה הפשט אינו ברשותו, אם זה מצד שבפועל אין החפץ ברשותו או שהפשט מצד קניני גזילה של הגנב אין החפץ

ברשות הבעלים, ורעק"א בגליון הש"ס כבא מציעא (דף ז') העלה בזה שמצד קנינים של גזילה חשיב אינו ברשותו ומהאי טעמא בעבדים לא חשיב אינו ברשותו משום שאין לגנב קנינים בו, אע"פ שבמציאיות אין לבעלים שליטה על העבד הגנוב, ולפי זה כבר מבוארים היטב דברי רעק"א הנ"ל ונימא דדעת רעק"א כדעת הנתיבות ולכן אין להגניבה הראשונה שהיתה בשבת קניני גזילה כיון שקים ליה כדרבה מיניה ולא חלו עליו

הערות

פג. א"ה. יעויין שו"ת רעק"א (הוצ' המאור ח"ד ענינים שונים כתבים, ס"ו מ', עמוד תקנ"ו, ד"ה אפשר) שכתב לכא' כדברי הנתיבות, אבל יש בזה סתירות בדברי רעק"א כמש"כ המהדיר ע"ד הנתיבות שם. ובעיקר הדברים, עיין קובץ שיעורים (אות קכ"ב), ושם מבואר יותר, דבגמ' בב"ק (ס"ט) מבואר דהא דגונב מן הגנב פטור הוא משום דלאו ברשותיה דמריה קאי לאקדושי, ואזי נמצא דאם נניח דאינו ברשותו תלוי בקניני גניבה וכאן אין קניני גניבה ע"פ דברי הנתיבות, ואז א"ש דברי רעק"א.

סוגיית הדרף

כתבי שיעורי

פרק שלישי
אלו נערות

הגר"ש רוזנבסקי עט

חיובים של גנב, וכיון שהנחנו דקניני גזילה של הגנב הוא עושה את הדבר לאינו ברשותו א"כ כאן שלגנב הראשון לא היו קניני גזילה כמבואר, לא יהיה לגניבה השניה דין של גונב מן הגנב אלא כגונב מהבעלים, וזה הוא מה שכתב רעק"א כיון שלא נתחייב באונסין וכו'.

אב"ד ר' שמעון שקאפ זצ"ל (יערוך חי הגרש"ש ב"ק סי' ל"ו סק"ו, ובמהורה חדשה סי' מ"ו סק"ו) הקשה שיש סתירה מפורשת להיסוד של הנתיות הנ"ל מהגמ' בסנהדרין (ע"ב א') דשם איתא שרב אומר שהבא במחירתו וגנב חפץ בדמים קננהו, פירוש שהוא קונה את החפץ מדין קלב"מ, ולכאורה אינו מובן כלל אטו בקלב"מ יקנה כל ממון שבעולם, אלא צריך לומר שסבירא ליה לרב דהיכא שיווד דין והשיב מצד קלב"מ אז יש לו זכות קנין בחפץ, והקצוה"ח (סי' שני"א סק"ג) אומר שאפילו לדין דלא סבירא לן כרב וס"ל דאינו קונה את החפץ, מכל מקום אין חיוב של והשיב אלא שחפץ של הבעלים כל מקום שהוא ברשות בעלים הוא, וטורח השבה על הבעלים, יוצא לפי זה שאפילו לדין אין אנו חולקים על עצם הסברא של רב שהיכן שאין חיוב והשיב אזי יש לו זכות בחפץ, אלא דסבירא לן שסתם אינו נעשה בעלים על חפץ של אחר ומהיכי תיתי יקנה את זה, ודברי רב הם

סתירה מפורשת להנתיבות שהרי כל ההסבר ברב הוא שהיכא שיווד הוהשיב יש לו זכות קנין בחפץ ולפי הנתיות היה צריך להיות דמכיון שאין לו חיובים של גנב גם לא יהיה לו קנינים של גניבה ואיך אומר רב בדמים קנינהו, וגם לדין שאינו קונה את החפץ אין זה מצד שלא היו לו חיובים של גניבה אלא סתם חפץ של אחר אין לו רשות עליו, ודו"ק.

וגם היסוד שאמרנו באינו ברשותו שזה מצד קנינים של גזילה יש לפקפק, כיון שיש ראיות מפורשות מגמרות שתמיד אינו ברשותו חשיב גם מצד שבפועל אין להבעלים שליטה על החפץ, אמנם אם נסבור כהנתיבות יהיה מבואר דברי רעק"א אפילו בלי היסוד של אינו ברשותו הנ"ל, כיון שאפילו אם נאמר שתמיד אינו ברשותו חשיב מצד שבפועל אינו ברשותו, מכל מקום בנידון דידן גבי טבח בחול את הבהמה שגנב כשבת לא יחשב הבהמה מצד הגניבה הראשונה אינו ברשותו כיון שהוא עצמו כל רגע ורגע עושה את זה לאינו ברשותו מצד מה שהוא לא מחזיר וא"כ לא שייך לומר שהיה כבר אינו ברשותו קודם שהרי עשיית האינו ברשותו נעשית על ידו כל הזמן ושפיר אמרינן שאין לו דין גונב מן הגנב והוי כגונב מרשות הבעלים ודו"ק.

עוד תירוץ על קושית רעק"א ע"פ יסוד הנתיות בחיובא דתברא או שתיה

עוד אפשר לומר דמהאי טעמא לא יהיה לו דין גונב מן הגנב דהנה בב"מ (מ"ג א') אמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא השתא שויא ד' תברא או שתייה משלם ד' ע"כ, ולומד הקצוה"ח (סי' ל"ד סק"ג) שחיוב ד' הוא מצד מזיק ולא מצד דחשיב גניבה חדשה דאי משום הא הרי הוי גונב מן הגנב פטור, אבל הנתיות (שם סק"ה) אומר שבאמת מתחייב ד' מצד גניבה חדשה ומה דאמרינן גונב מן הגנב

פטור היינו רק היכא שהגנב הראשון עושה את זה אינו ברשותו והגנב השני גם אינו משנה כלום בדבר אבל היכא שהשני הוסיף בגניבה שכבר לא יהיה כאן שלו של הבעלים אז יש לו דין גונב מרשות הבעלים, ובתברא או שתייה עושה את זה לאינו שלו ולכן חייב ד' מצד מעשה גניבה חדש, ולפי זה אפשר לומר גם בנידון דידן כיון שע"י הטביחה הוא עושה הוספה בגניבה ממה שהיה קודם הוי מעשה גניבה מחודש יותר מהראשון ולא

פ כתבי שיעורי כתובות דף לד: הגר"ש רוזנבסקי

חשיב כאן גונב מן הגנב ואע"פ שכאן השור נמצא עדיין בעולם מכל מקום יש לומר שע"י הלקיחה שלו במעשה הטביחה יחשב כאן לגבי זה גונב מן הבעלים.

אמנם אין לומר שמצד שינוי קונה את החפץ ואין כאן "שלו" של הבעלים לכן הוי גונב מהבעלים, דהרי כבר נתבאר שהנתיבות סובר דהיכא שמצד קלב"מ אין לו חיובים של גניבה גם אין לו קנינים של גניבה וא"כ כאן כיון שלא היו לו חיובים של אונסים קודם אין לו זכות קנין בדבר שיקנה בשינוי, ואם תאמר שע"י הגניבה החדשה כן

מתחייב באונסין, א"כ נהפך הסיבה למסוכב שהרי כל מה שאנו מבארים הוא שע"י ההשתנות בדבר יהיה לו דין גנב מהבעלים וא"כ אין נאמר שקונה בשינוי מצד שהוא גנב הרי הוא גנב מצד שקונה בשינוי, ועוד שיש רא"ש מפורש שלא קונה בשינוי, דהרא"ש (פיק הגזול קמא ס"ג ג) אומר שכתבא ושתייה משלם זוזא, ומוכח מדבריו שלא היה כאן מעשה גניבה שניה מצד קנין שינוי, ולכן צריך לבאר בפשטות שיחשב גונב מהבעלים מצד שהיה כאן לקיחה יתירה מהראשון ע"י המעשה טביחה כדביארנו לעיל.

עוד תירוץ להנ"ל, ע"פ יסוד הגר"ח

גניבה וכו', משום שגבי שואל לא שייך כפל וכו', ואין קנס אלא או בגנב וכו', ושאר הראשונים באמת כן גורסים כן וסבירא להו דבטביחה נעשה גנב ולהכי חייב בכפל, וא"כ תיקשי לשיטת רש"י אמאי לא גרסינן כן, וליסוד הגר"ח אתי שפיר דהרי לדברי הגר"ח יסוד הענין הוא שההיזק מצטרף ומתקשר למעשה גניבה הראשון, וע"כ בשואל שלא היה כאן שום גניבה לא שייך להחשיבו לגנב ולטובח מכח ההיזק לחוד, משא"כ בגנב בשבת אף שפטור מממון מצד קלב"מ אך ודאי דיש כאן מציאות של מעשה גניבה, (ולו"ד הנתיבות אולי יש אפי' קניני גניבה), וע"כ בזה יל"ד דהטביחה תצטרף להיחשב כהמשך של מעשה הגניבה וכגניבה אריכתא, ומעתה יהיה כאן חיוב הן של גניבה והן של ד' וה'.

(עו) **עוד** סברא אפשר לומר שכטבת בחול לא יהיה לו דין גונב מן הגנב לפי יסוד של הגר"ח זצ"ל (פ"ו מחובל ומויק ה"ד) שכתב דתמיד ההיזק הוי מצורף למעשה גניבה, וממילא אפשר לומר גם בנידון דידן שהטביחה מצורפת למעשה גניבה הראשון ולא הוי גונב מן הגנב דהגניבה הראשונה היא מרשות הבעלים ואע"פ שהיה על זה קלב"מ מכל מקום מציאות הגניבה נמשכת כל הזמן וההמשכה הזאת של מעשה הגניבה אין לה קלב"מ וגם אין בזה כלל של גונב מן הגנב.

וְלַעֲבֵד (אות ע"ב) הקשינו על הריטב"א שמביא בשם רש"י דבטביחה נעשה גנב וחייב בד' וה' בכ"א, דלקמן גבי היתה פרה שאולה לו משמע מרש"י דלא סבירא ליה הכי, כיון שכתב שם דלא גרסינן אם אין

עוד תירוץ להנ"ל ע"פ שיטת הראב"ד שאין שומר מתחייב בתור גנב, מו"מ בזה ובדברי או"ש בזה

(עו) **עוד** אפשר לחלק, דהנה הרמב"ם (פ"ד מהל' גניבה ה"י) פוסק ששומר שגנב טלה מן העדר שהופקד אצלו או סלע מן הכיס שהופקד אצלו חייב כפל, והראב"ד שם

הערות

פד. נ"ב. צ"ע דלכאורה זה צריך להיות תלוי בשאלה אם חלק מהמעשה המחייב פוטר מדין קלב"מ.

סוגיית הדף

צח

קובץ

כתובות

שעורים

לכאורה אינו שייך אלא לטעם הראשון דתלוי בקניני גניבה, אבל לטעם השני דתלוי במה שבפועל אינו ברשותו א"כ מה בכך שאין לו קניני גניבה מ"מ לא הוי ברשות הבעלים ואינו יכול להקדישו וממילא הגונב אח"כ פטור.

קכג) אמנם נראה דאדרבה לשיטה זו מעיקרא ל"ק דכיון דאילו אמר להבעלים בוא וטול את שלך נעשה ברשותו של הבעלים א"כ הא דלא הוי ברשותו אינו ע"י הגניבה הראשונה אלא בכל רגע הוי אינו ברשותו מפני שגם עכשיו מעכבו אצלו וממילא לא שייך להקשות כלל מהא דגונב אחר הגנב פטור, דהתם טעמא משום דגם בלאו הגניבה האחרונה כבר אינו ברשות הבעלים מפני הגניבה הראשונה, אבל הכא אי לאו הגניבה השני' היינו אילו היה גותן עכשיו רשות לבעלים ליטול שלו מיקרי ברשותו ונמצא דבגניבתו השניה גורם שלא תהא ברשות הבעלים, ובקצוה"ח הקשה בס"י ל"ד בהא דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ארבע איתבר ממילא משלם זוזא, ואמאי לא יתחייב על גזילתו שלאח"כ דשויא ארבע, ותי' משום דהוי גונב אחר הגנב, ולהנ"ל אין תירוצו מספיק ואפשר לומר לפי שיטת רש"י והראב"ד, הובא בח"י לב"ב אות קפ"ט, דהא דגולן פטור כשנשתמש בגזילה אין הטעם מפני שיש לו קנין לזה אלא דבהשבת הגזילה פוטרנו מכל החיובים וכי היכי דנפטר מחיוב גהגה ה"ג נפטר מחיוב גזילה חדשה ע"י השבת הגזילה הראשונה, אבל היכא דקלב"מ בגזילה הראשונה דאין עליו חיוב השבה ואם נשתמש אח"כ בהגזילה יתחייב לשלם עבור הנאת התשמיש ה"ג יתחייב אח"כ בשביל הגזילה האחרונה.

קכד) ובעיקר קושיית הגרע"א בגנב בשבת וטבח בחול דהוי כגונב מן הגנב, הגה בס"פ המפקיד דף מ"ג מבואר דבתברא או שתיהא חייב משום דבההיא שעתא קא גזיל לה זתנן כל הגולנין משלמין כשעת הגזילה, וזה דלא כמ"ש בקצוה"ח דחיובו הוא משום מזיק וכן הוא בשיטה שם בשם הראב"ד דחייב משום גזול, והטעם צ"ל כמ"ש בנתיבות סי' ל"ד עיי"ש, וא"כ כי טבחה ודאי היא גניבה חדשה ומוכת

משעת פשיעה (מיהו להסוברין דש"ש חייב בגניבה באונס גמור, ע"כ אין חיובו מפני שלא שמר כראוי) ובס' שערי יושר כתב דמכאן מוכח דשומר מתחייב גם בהיזק שאינו ניכר, אלא דמ"מ כ"ז שהשור בעין יכול לומר הרי שלך לפניך, אבל כשגנב מתחייב על הפשיעה הראשונה, אמנם בתוס' גיטין מ"ב כתבו דאין לחלק בין שומר לאדם המזיק, וכיון דמזיק פטור מדאורייתא בהיזק שאינו ניכר א"כ גם שומר פטור, וזה אין נראה לומר דגם במזיק מתחייב רק דיכול לומר הש"ל דהא כיון דלא שמיה היזק למה יתחייב.

קכב) ע"ב. גנב וטבח בשבת פטור. ואם גנב בשבת וטבח בחול יש מחלוקת, בשיטה כתב בשם הרשב"א דפטור וכן כתב בשם שיטה ישנה דטבח בשבת לאו דוקא דהוא הדין טבח בחול, אבל הרא"ה וריטב"א כתבו דטבח בחול חייב דהיא גניבה אחרת, והגרע"א כתב דהא דלא מיפטר משום גונב אחר הגנב ה"ט כיון דבשעת גניבה הראשונה לא קם ברשותו לשום חיוב דקלב"מ שפיר מתחייב אח"כ, וצריך להוסיף על דבריו כמ"ש בנתיבות סי' שני"א דכיון דאין לו עליו חיובי גניבה אין לו ג"כ קניני גניבה ומשור"ה הגונב ממנו חייב דקרינן ב"י וגונב מבית האיש. והנה בגמ' ב"ק ס"ט מבואר דהא דגונב מן הגנב פטור הוא משום דלאו ברשותי דמרי' קאי לאקדושי, וע"כ לא קרינן ב"י וגונב מבית האיש והא דלא הוי ברשות הבעלים להקדיש ישנן שני טעמים: (א) משום דגנב יש לו קצת קנינים בהגניבה (ב) משום דבפועל אינו ברשותו שאין בכת הבעלים לקבל את הגזילה דהגולן לא יתן לו, ונפ"מ משני הטעמים אם יאמר לו הגולן בוא וטול את שלך, דלטעם השני בכה"ג מיקרי ברשותו ויכול להקדישו ואם יגבוהו אח"כ יתחייב הגנב השני, ולטעם הראשון אכתי לאו ברשותי דמרי' קאי דכ"ז שלא השיב עדיין כל דיני גנב עליו וממילא הגונב אח"כ פטור, ונחלקו בזה הבעה"מ והרמב"ן בר"פ דו"ה, ולפי"ז מש"כ הגרע"א דכיון דאין לו דיני גניבה היכא דקלב"מ ע"כ הגונב ממנו חייב

הרי ע"כ דגם נכה"ג מקרי ממונא כמו נכל גזילה שמויק
 נידים דנכ"ז אין לוקה, וע"כ דנכלל גזא תשלומין בשביל
 הגזילה וממונא משלם ולא לקי, ולא"כ גם הכא יפטור
 ממלקות כשפנס, דו"א דהכא איירי שפנס נגזוני דלא
 הו שני דמשום חיונ גזילה ה' פטור דאומר הרש"ל.
 וכן מוכרח דא"כ למה הולך לומר דמשלם כשפנס מדין
 מעילה והא בלא זה חייב באונסין כמ"ש הרמז"ס בפ"ג
 מנגנה, וע"כ דאיירי הכא בליכא שינוי דה' אומר
 הרש"ל, ולכן נר"ך לומר דמשלם כשפנס מדין מעילה
 וכנ"ל ואולם על הקושיא דל"י למעט הקדש מכפל י"ל
 כנ"ל דהו"א דחיונא דכפל דמקרי תשלומין ופטור המלקות,
 ואולם נכ"ז יקשה לשיטת הסוגרים דקרקעות יעו"ש
 ליכא נהו ל"ת דגזילה וה"ה נהקדש, וכבר כתבנו (ניד"ת
 קונ"ט י"א ס' מ') לענין חבלה באונס ומפתה דליכא
 הל"ת דחבלה ל"ת דהממון יפטור ל"ת אחרינא, וה"ה
 הכא נהקדש דליכא ל"ת דגזילה ל"ש דגלי קרא דממונא
 משלם, ועוד דיקשה לרנ"י אי ס"ל כרנ"גה כמ"ש התוס'
 כתובות כ"ט, אי אמרי' דגם לרנ"י איכא מיתה בהולאה,
 וזהו ל"ש דגלי קרא דאין ראי' ממלקות למיתה וכמו
 חונל בשנת דפטור, ויקשה ל"ל מיעוטא, הקדש מכפל,
 דהמיתה יפטור לרנ"גה או לדין דמלקות יפטור אי
 נהקדש ליכא ל"ת דגזילה וכנ"ל, ונ"ל (יעוין דרמז"ס
 פ"ג מנינה דגונב הקדש ה"מ אלל קרן ונהשגות כתב
 גנב הקדש משלם קו"ח ואשם. ותמוה מנ"ל להראנ"ד
 דאיירי בשוגג, ונראה דס"ל דנמוזי אין מתחלל ואין
 להגזיל שום קנין לקנות בשינוי וכדומה, לא מקרי גנב
 כלל ופטור גם מקרן ואפשר דס"ל דמקרי גרשותם
 ויכולו ההקדש למכור דל"ת א"ג, דכל היכא דאיתא
 ג"ג דרמזתא הוא, וע"כ דאיירי בשוגג, וע"כ השיג
 דמשלם קו"ח, והרמז"ס ס"ל דגם נמוזי דא"ל קנין
 התרו וע"כ חייב קרן, ונריש מעילה דאמרי נהתרו שלוקה
 על הולאה שגנב וע"כ פטור מאונסין ורק כשפנס
 חייב משום מעילה, ואף אי איירי בפנס בשינוי ודלא
 כמ"ל, כיחא, ועיין נתיבות סימן רנ"ג שחתה על הש"ך
 דנש"י חייב גם השליח, דהרי ע"כ מתיחס להמשלח
 לקנות בשינוי ואיך יתחייב השליח דא"ל קנין יעו"ש,
 ולענ"ד ל"ק דהרי מוזין נהקדש נמוזי דחייב בקרן
 להרמז"ס אף דחין לו קנין דהא אין מתחלל, וכיון דיש
 לחייב השליח אף בלא קנין, אם אפשר דקונה ג"כ ביד
 עם המשלח וכשוחפין דנגזו) דאיטריך קרא לשוגג
 דמשלם קו"ח וכיון דגלי קרא דמשלם הו"א דחייב גם
 כפל, ויהי' מזה ראי' למש"ל דהיכא דממונא משלם גרע
 משוגגין וע"כ נר"ך קרא גם לר"ל.

י"ל דגם נהקדש נמוזי דאין מתחלל וא"ל קנינים בהגנבה
 ג"כ ל"מ א"ג, ועפ"ז י"ל דאיטריך למעט הקדש מכפל
 נכה"ג שעושה אח"כ מעשה גנבה כעין דש"מ ה"ל,
 והו"א דחייב, דהמלקות דמעילה על ההולאה, ואח"כ
 כשעושה מעשה גנבה יתחייב כפל דנעשה גנב מחדש, ואינו
 גרשותו ל"מ, דנתחלה ה' קלנד"מ, ועוד דהקדש גם בלא
 קלנד"מ א"ל קנינים למעילתא ול"מ א"ג כנ"ל.

ואולם לענ"ד דגם נקלנד"מ מקרי א"ג דלא משום הקנין
 מקרי א"ג רק משום דנפועל מופקע מהנעלים
 ואין ידם שולטת עליו וא"י להוסיף מפני אלמותם, וכמוצא
 נב"מ גני מוסתא, דגם נקרקעי דאין נגזלות אם א"י
 להוסיף בדיונין מקרי א"ג, אף שא"ל קנינים, ואך נקרקע
 אם יכול להוסיף בדיונים הו גרשותו משום דנפועל אינם
 מופקע מרשותם הנל נמטלטלין אף שיכול להוסיף ויזכה
 נב"ד מקרי א"ג דעכ"פ מופקע מידם מפני אלמותם ולא
 יייתרו דינא, ולהיפך היכא דהודה הגנב ורולה להחזיר,
 דעת המחזיר נב"ק דיוכל להקדיש אף דודאי חייב באונסין
 כ"ז שלא החזיר לנעלים, ואפשר דגם בשינוי יקנה אז,
 מ"מ מקרי גרשותו כיון דאין מופקע נפועל מהם מחזיר
 שדעתו להחזיר, והרמז"ן דמסתפק בזה, היינו דאפ"ל
 דגם ע"י קניי הגזילה שיש להגזיל מפקיע מרשותם,
 ומה"ט אי קרקע נגזלת מקרי א"ג, ועיין סוכה ל' גרש"י
 שם, חנל נמטלטלין י"ל דגם נקלנד"מ ונהקדש מקרי א"ג.
 (אם כי נהקדש י"ל דכל היכא דאיתא גרשותם כמנואר
 בחולין) ולפ"ז קשה הש"מ הנ"ל דלמה יתחייב בטנה
 בחול א"ל א"ג, וגם יתעורר קושיאנו מהקדש, עוד קשה
 איך נעשה גנב בטניחתו הה צעין קנין, ואי דאיירי, בטנח
 בחזירו ונהנטרפות הו מעשה גנבה צקנין, א"כ יקשה
 עדיין דלמתי טנח בחול שלא בחזירו, ועוד ק"ל אם נעשה
 גנב מחדש בטניחה קשה להנעוין דגונב מהגנב חייב א"כ
 יתחייב כל גנב כשטנח עוד פעם שני כפל כאלו גנב
 איש אחר.

והרמב"ם פ"א מנגנה כתב דנתיקרה ושנר או טו"ח
 משלם כפל ודו"ה כהשתא, וזהו ג"כ קשה,
 דע"כ ג"ל דהטעם דמשלם כהשתא משום דנעשה גנב
 מחדש, והרי הו כגונב מהגנב, ולכאורה אפ"ל לפת"ש
 הנתיבות ס' ל"ד עמ"ש הקצות דהחולק עם הגנב לא
 מפסל לעדות משום דגונב ונהגב אינו עובר בל"ת דגזילה
 כמו דפטור מכפל, ותנרא ושתא חייב רק משום מזיק,
 וע"ז כתב הנתיבות דכשעושה השני שינוי וכן הראשון
 כששינה ומוסיף גנבה נעשה גנב ועובר בל"ת. ומשמע
 לדבריו דככה"ג ליכא הפטור דגמיה"ג, וע"כ א"ש הרמז"ס
 דחייב כהשתא, ואף דלפ"ז תמוה הנתיבות ממשנה מפורשת
 דלא הטונח אחר הגנב משלם דו"ה ומנואר דגם כשהשני
 מוסיף ועושה שינוי מקרי גונב מן הגנב ולהנתיבות יתחייב
 כפל או גם דו"ה משום גנבה וטניחה כאחת, וכמו
 דמתחייב להרמז"ס דו"ה כיוקרא דהשתא, וליישב הנתיבות
 ג"ל דס"ל דהגוה"כ דגמיה"ג פטור הוא רק על כפל ולא
 על קרן (דלא כמתנאר בקצות) ורק דס"ל מסנרא דכשאין
 השני מוסיף כלום בהגנבה דפטור גם מקרן, ומשום דל"מ
 כלל גנב, ואינו עובר בל"ת ג"כ, אלל כשהשני מוסיף
 לעשות שינוי וכדומה אז ונקרי גנב וחייב באונסין ועובר
 בל"ת, אלל להתחייב כפל דפטור מנה"כ דגונב מנית
 האיש, גם ע"י שינוי פטור דעכ"פ הו גמיה"ג ולא מנית
 הנעלים, ולפ"ז קשה הרמז"ס דחייב כפל ודו"ה כהשתא
 והא הו כגמיה"ג ול"מ מה דעושה שינוי, ועוד נצטר
 ואנ"ד דכילי הרמז"ס ג"כ דחייב כפל כהשתא וזהו ל"ש
 שינוי ואף להנתיבות לא הו רק מזיק, וגם נמחר מה
 הינו

* והנראה ליישב עפ"ש הש"מ כתובות ל"ד בזה דגנב
 וטנח בשנת דלמה נקיע טנח בשנת אפילו טנח
 נחונ פטור משום דאין גנבה ותירך דכשטנח בחול ה'
 נעשה גנב מחדש ע"י הטניחה והגנבה וטניחה בלא כאחת,
 ונדו"ח כתב צעמנו כן והעיר ע"ז דליפטר על הטניחה
 משום גונב מהגנב דהא כבר אינו גרשות הנעלים, ותירך
 דנקלנד"מ דלא קם גרשותו לחיובים ל"מ גנב, ואינו מונב
 אטו החיונ אונסין גורם שיהי' יותר א"ג, ע"כ נראה
 דנקלנד"מ כמו דאינו חייב באונסין ה"ג א"ל קנינים
 למעילתא לקנות בשינוי וכדומה וכ"כ הנתיבות ס'
 שני"א, ומה"ט דא"ל קנין למעילתא ל"מ א"ג, ועפ"ז

•גרסם ביגדית שנה שלישיית קונטו ה' ס"ה המשך מקטנז
 כ"ט שנה שני.

סוגיית הדף

א מ ר י

ליקוטים

מ ש ה

קנין שייך, ואין לפרש לאחר ילוש וקונה השני בילוש וש"ר
אזמי לשינוי וע"כ נעשה גנב דמפקיע החפץ מהנבעלים
לגמרי, דנראה פשוט לאחר ילוש לא נעשה גנב מחדש
וכאחר דפטור לאחר ילוש, ודוקא קודם ילוש רצה מזה
גובה ורמ"ג.

וליישב כל הקושיות הנ"ל נלע"ד הקדמה אחת דנגנב
כל מה שמוסיף הדיק להגנבה אשר איש אחר
ה' רק מזיק ולא גנב דהיינו גנב קנין, אבל הגנב עצמו
צכל הדיק שעושה בהגנבה מקרי גנב ולא מזיק ומשום
דהכל כנגנבה אריכתא דע"י שגנב מקודם והחפץ צידו
לעשות כל מה שרואה כעושה בשלו ועי"ה הוא מוסיף עתה
להזיק ולהפסיד הגנבה, ע"כ מקרי גנב וצכל רגע הוא
גנב, ואף כשאינו עושה ונעשה א"א לחייבו רק כשעת
הגנבה אבל כשמוסיף להזיק כתצורה ושייתא אף שלא בחזירו
דשאר אדם ה' מזיק אבל הגנב עצמו ששנר נעשה גנב,
וע"כ א"ש דחייב הרמז"ס כפל ודו"ה כיוקרא דהשתא,
וא"צ לאוקומי שה' בחזירו או משום שקונה בשינוי, ורק
דצכל אופן שמוזיק ומוסיף להפסיד להגנבה נקרא גנב, וע"כ
ל"ק הא הוי כגמיה"ג וא"צ, דהרי הא דחשנין לו לגנב
ולא למזיק הוא ע"י הטטרפות הגנבה קנייתא ומושם
דהדיק שעושה עתה הוא משום דהחפץ צרשתו לעשות
כחפצו מנגנבה קמייחא, וכגונב עתה ומוזיק החפץ מהנבעלים
ונגנבה אריכתא הוא, ול"ש צה הפטור דגמיה"ג (והארכתי
צמק"א צצצרא זו דזה ל"ש רק על יוקרא אבל כשנצנצ
הגניצה שפיר על השנת שלא ה' כלל צעת שגנב שייך
הפטור דגמיה"ג ואכמ"ל) וכ"ה כוונת הש"ס הנ"ל
דנצח צחול נעשה גנב מחדש אף צלל נצח צחזירו, ואף
דצעת הגנבה ה' קלנד"מ, ס"ל להש"מ דקלנד"מ אינו
מוסקל המעשה לגמרי כאלו עשה אחר, ורק דא"א לחייב
שתיס צעשה זו שמתחייב מיתה, אבל כשהשלמונין על שעה
מאוחרת כהכא טענה צחול אף דאריכין לצרף הגנבה דשנת

צכדי שלא יהשנ כגמיה"ג שפיר מתחייב, ועיין תוס' גיעין
כ"ג, וניחא קושיתו מ"ט לא חייב צ' פעמים כפל להצטועים
כשטענה, דכיון דהטעניה עלמה לא מקרי גנבה מחדש רק
ע"י צירוף הגנבה דמעיקרא, דנל"ז הוי מזיק, וע"כ א"א
לחייבו פעם שני דהא צבר נתחייב. כפל על גנבה קמייחא,
וניחא מו"ל ליישב הרמז"ס דפ"א דמעילה. דמשלם מה
שפנס, משום דהמלקות על ההולאה והתשלומין על שפנס,
והיינו ככ"ל דנעשה גנב ולא מזיק דמזרשינן הגנבה
קמייחא אף שקלנד"מ ככ"ל, ול"ק ע"ז כיון דנעשה גנב
מחדש כשפנס א"כ יתחייב עוד הפעם מלקות. כשפנס
ויפטור מתשלומין, דלהל"ל א"ש, כיון דהפנס לחוד ה'
רק מזיק וליכא מעילה, ורק ע"י הגנבה דמעיקרא מקרי
גנב, וע"כ א"א לחייבו עוד הפעם מלקות כשפנס דכבר
נתחייב מלקות על הגנבה הראשונה, וכמו דלל חיינין
צ"פ כפל להצטועין, וניחא נמי קושיתו ל"ל למעט הקדש
מכפל דאיעטריך לעושה א"כ הוספת הדיק וכנ"ל צהש"מ.
ועפ"ז נלע"ד לדון. דלא כהנתיבות הנ"ל דצין הגנב עצמו
ששינה או אחר ששינה עוצרים צל"ת, ולנע"ד דהגנב
עצמו ששינה אינו עוצר צעת השינוי צל"ת, כיון דהא
כבר נתחייב צל"ת ע"ז, ואחפ"ל שעוצר צ"פ על הגנבה
אחת, וכמו דלא מתחייב כפל צ"פ וכמש"ל, ואם נראה
לחייבו לא משום הקנין רק על הדיק שהוסיף הרי זה
לחוד הוא רק מזיק ואינו עוצר צל"ת, וע"כ הא דנעשה
גנב הוא צירוף הגנבה דמתחלה ושוב אחפ"ל לעוצר
צ"פ, ולפ"ז א"א לפרש הגמ' דתמורה דמקשה דניחא
אעל"מ בשינוי משום דעוצר צל"ת צעת השינוי ורק משום
קנין הגולה דלא עבר צל"ת כו"ש צמשונב יעווי"ש, ואולם
אחר שעושה שינוי ומפקיע צה החפץ מהנבעלים שפיר
י"ל דעוצר צל"ת, וכיון דהוכחנו דהגנב עצמו אינו עוצר
צל"ת כששינה, שוב ל"ק קושיתו מטעם ציה"כ וכמונן.

סימן יט

בענין תברה או שתי'

ולפי"ז נמצא דבתברה ושתי' אין לחייבו משום מעשה השבירה לחוד רק בצירוף אם נחייבו גם על הגזילה הראשונה, אבל באופן דאין לחייבו על הגזילה הראשונה אינו חייב גם על השבירה משום גולן דכל חיוב השבירה דמשוי' לי' לגולן הוא רק בצירוף עם המעשה גזילה הקודם, וא"כ הכא דהמעשה גזילה הלא אית ביה דין דקלבד"מ ואין לחייבו על המעשה גזילה הראשונה, ורק דאתינן לחייבו על השבירה לחוד בלי מעשה גזילה הראשונה גזילה הראשונה ליכא לצרפה להחיוב דהרי הוא מעשה בלי חיוב דהרי פטור עלי' משום דקלבד"מ, ועל השבירה גרידא ליכא חיוב גניבה וגזילה. (דלזה דיתחייב על השבירה מדין גולן בעינן שיצורף גם החיוב הראשון ולא רק דבעינן מעשה גזילה גרידא שיהי' שייך למחשבי' אח"כ למעשה ההיזק גזילה חדשה, רק דבעינן שנוכל לצרף את מעשה ההיזק לחיוב הגזילה הראשונה, ובאופן דאין במעשה הגזילה הראשונה חיובי גזילה אין שייך אח"כ מעשה גזילה חדשה בלי שיצורף עם הראשונה), וא"כ שפיר פטור גם אם שיבר אח"כ, דכיון דבגזילה הראשונה הוא פטור משום קלבד"מ אין שייך לחייבו אח"כ על השבירה משום גולן, כיון דאי אפשר לצרף להחיוב את המעשה הראשון וכנ"ל.

אולם צ"ע דלחייב לא מטעם גולן רק מטעם מוזיק, ואשר זה צ"ע גם בתברה ושתי' אם חייב גם מטעם מוזיק, ושמעתי מאאמו"ר הגאון [שליט"א] צ"ל ועיין בס' ברכת שמואל בשמו, דבחפץ הגזול אין בו חיובי מוזיק רק דין גזילה לבד, דבדין דכל הגולנין משלמין כשעת הגזילה נאמר דרק חיוב גזילה איתא בי' ולא שארי חיובים כמוזיק וכדומה, ובתברה

סנהדרין ע"ב אמר רבא מסתברא מילתי' דרב בששיבר דליתנהו וכו', ופירש"י מסתברא מילתי' דרב בששיבר בין עכשיו בין לאחר זמן, ועיין בתוס' ובבעה"מ שם, ובמלחמות תמה ע"ז דבששבר לאח"ז למה פטור והרי הוא מוזיק חפץ חברו ואין הפטור דקלבד"מ אלא אם חיוב מיתה וחיוב תשלומין באין כאחת, אבל לאח"כ הלא אין פטורא דקלבד"מ, והגמ' הלא קיימא במסקנא דלא קני לי' רק לחיובי באונסין אבל עצם החפץ הוא של הבעלים וא"כ למה פטור כששוברו אח"כ. וביאר הרמב"ן דבאמת אם שיבר אח"כ חייב, והגמ' דפטרה הוא רק בששבר בעודו במחתרת דאז פטור משום דקלבד"מ עיי"ש בדבריו, ועיין בטור סי' שנ"א שהביא שני השיטות.

ונראה לומר בדעת רש"י והתוס', לפי מש"כ הרמב"ם בפ"א מהל' גניבה בדין תברה או שתי', דבהי' שוה בשעת הגניבה שנים ובשעת השבירה ארבעה דמשלם כשעת השבירה ד', דהחיוב ד' הוא משום דהוי גניבה וגזילה חדשה, ולא משום דהוי מוזיק, רק דכ"ה הדין דכל חפץ גנוב וגזול כל מעשה היזק דהוי בי' הוי גזילה חדשה, ומהניא לחיובא דכפל ג"כ משום דהוי גניבה חדשה, עיין בספרו של אא"ז הגה"ח זצוק"ל בהל' חובל ומוזיק. וצ"ע דאין מחויב משום גזילה וגניבה חדשה והלא וגונב מבית האיש כתיב ולא מבית הגנב דהרי הגונב מן הגנב פטור מטעם זה, והי"נ דכוותא אין לחייבו משום גניבה חדשה דלא הוי מבית האיש, ותיירץ אא"ז זצוק"ל דלזה מצורף הגניבה הראשונה, והויין שניהם מעשה גניבה אחת, וכל דינו של הרמב"ם דמחוייב בתברה ושתי' משום גזילה הוא בצירוף הגזילה הראשונה, ועל כן אין בזה החסרון של וגונב מבית האיש כיון דמחייבין עכשיו בצירוף הגזילה הראשונה.

סוגיית הדף

כה	הגרי"ד	סימן כ	חידושי
	הגמ' אלו היא יסוד לדברי אמור"ר הגאון [שליט"א] זצ"ל, דבחפץ הגזול לא שייך חיוב מזיק, וכשי"נ.		ושת"י כל החיוב הוא משום דהוי חיוב גזילה אבל חיוב מזיק אין בחפץ הגזול, וא"כ אין לחייבו כששבר מטעם מזיק רק משום גזול, ולחיוב גזול לא בעינן גם החיוב של הגזילה הראשונה שזה לא שייך הכא משום דקלבד"מ, ולהכי סבירא ל"י לרש"י דאפילו שיבר אח"כ פטור, דמשום גזילה פטור משום דהגזילה הראשונה היא בפטור, דה"ל מזיק ליכא בחפץ הגזול וממילא פטור גם בשיבר אח"כ, דדברי
	[אמנם זהו דלא כדברי הגרע"א בדו"ח כתובות דף לד ע"ב שכתב דקלב"מ משוי דליכא קניני גניבה וא"כ אי"ז חפץ הגזול, וטפיר איכא למחייבי מטעם מזיק].		
	(ענפי אח על פ' מרובה)		

סימן כ

בענין שכחה

שישכחוהו כל אדם. והרי פשיטא שאדם אחר אין שכחתו פועלת דינים על תבואת בעה"ב, אלא דכל זמן שיש מי שזוכר ודעתו ע"ז לא חל שם שכחה.

ובזה אמרינן דאם זכור ובסוף שכחהו פועלים תולה בזה, שאם הוא בעיר ואינו רואה חל דין שכחה ע"י פועלים, ובשדה אם עדיין זכור בשעת שכחת פועלים כיון דהתבואה ברשותו ובידו ע"ז דהוה במקום הראוי לקנין לא חל שם שכחה, ומה דשכח אח"כ אינו פועל דין שכחה כיון דרק שכחת פועלים פועלת וכיון שבשעת שכחת פועלים ה"י בידו [ע"י ל' הראב"ד בשטמ"ק] זה מונע דין שכחה אם הוא עצמו עובד אינו כפועל ג"כ, מיהו אם הוא בעיר כיון שאינו בידו ורשותו ע"ז אינו מעכב, [וצ"ל דבזה חלוק מכל אדם שרואה ואח"כ שוכח, דבזה אינו אלא עיכוב מצד דאכתי ל"ה שכוח, ונשלמה שכחת פועלים ע"ז שגם אינו זכור משום אדם, דחל שם שכחה מכח שכחת פועלים ברגע שאינו זכור ע"י אחרים דאו מקרי שכוח, אבל אם השכחה בשעה שאינו נחשב עומר בשדה אלא בידו וברשותו היינו שכחת בעה"ב, אי"כ אין זה שכחה שפועלת כלל].

וע"י ברע"ב (פאה פ"ה מ"ז) שכתב ולא שכוח בעה"ב, כגון דבעה"ב בשדה דקאי גבי

ב"מ י"א ע"א דתניא היה עומד בעיר ואומר ידע אני שעומר שיש לי בשדה פועלים שכחהו לא יהא שכחה, יכול לא יהא שכחה, ת"ל ושכחת עומר בשדה בשדה ושכחת ולא בעיר כו' ה"ק בשדה שכוח מעיקרו הוי שכחה זכור ולבסוף שכוח אין שכחה, מ"ט כיון דקאי גבה הו"ל חצירו וזכתה ליה אבל בעיר אפילו זכור ולבסוף שכוח הו"א שכחה מ"ט דליתיה גביה דלזכי ליה. ובתורה זכור כו' פ"י זכור בשעה שהשכחה מתחלת שכבר שכחהו פועלים ולבסוף שכח גם הוא, ושכוח מעיקרו הוי כששכחו הפועלים שכח גם הוא, יעו"ש.

ושמעתי ממור"ר הגרי"ד סאלאוויצקי וצללה"ה ביאור הסוגיא לפי דרך רש"י והרמב"ם ז"ל, דהנה רש"י לא הזכיר משי"כ התוס' דזכור ולבסוף שכח בעה"ב, אלא כתב (בד"ה אלא) ולבסוף שכחו ע"י פועלים ר"ל שהשאיר ביד הפועלים והם שכחו, וכן ברמב"ם פ"ה ה"ב לא נזכר שכחת בעה"ב אלא ושכחהו, והיינו הפועלים. וביאר בזה דלעולם אין חלות שכחה אלא ע"י שכחת הפועלים המתעסקים בתבואה, ומה דבעינן שכחת בעה"ב מפני שכל זמן שעדיין זכור לו אי"א שיחול דין שכחה ואין זה אלא עיכוב, וכדמצינו ברמב"ם פ"ה ממתניע ה"א שכחהו אלו ואלו והיו שם אחרים עוברין ורואין אותן בעת ששכחהו אינה שכחה עד

בכורי

כתובות לד. לד :

ראובן

שיא

תביעת התובע. והיינו דאמרינן גם להתובע קים לך בדרכה מיניה. וזהו היסוד דמיתה לזה וממון לזה למ"ד חייב, דא"א להפקיע תביעת הניזק במיתה דאתיא מחמת אדם אחר. וזהו דכתב רש"י דלמ"ד פטור אפ"ה מפסיד בעל הגדי ואבד תביעתו. דהיינו דהגם דאינו מת משום ממון דידי" אפ"ה מפסיד בעל הגדי ואבד תביעתו. ונראה, דמה דבעינן פטור גם בנוגע להתובע מבואר היטב ע"פ רש"י דידן, דכיון דבאמת רמיה עליה חיובא א"א להפקיע תביעת הניזק אלא א"כ חיילא דין קלב"מ גם לגביה דידיה, והיינו דכמו דלדין מוזהרין אנן שלא לעונשו שתים, ה"ה לדיך קים לך בדרכה מיניה ואין לך לתבוע חיוב זה. אבל אם קלב"מ הי מפקיע על עיקר המחייב לא הוי בעינן הפקעה כלפי הניזק כלל.

ויש להוסיף בזה עוד דהנה יש להעיר במה דס"ל לרש"י דבקלב"מ איכא חיובא, משיטת רב בסנהדר' (עב). דבדמים קנינהו דאיכא קלב"מ בהשבת הבעין של גזילה וקנה הגניבה בקלב"מ. דהנה מבארים שיטתו דס"ל דגזילה מצד עצמותה ראויה לקנות ורק דהחיוב השבה מעכבת עליו, ואם נפטר מהשבה ע"י קלב"מ תו ליכא עיכוב בקנינו ובוזה נשלם הקנין. ולכאורה צ"ע דזה שייכא רק אם נפטר לגמרי מחיוב השבה אבל אם חיובא דהשבה עדיין רמיה עליה, ועד כ"כ דיכול לתפוס, תו צריך להיות שזה יעכב בקנינו. אלא דנראה דמהו הוא דהכריח רש"י מה שפירש בסנהדר' שם בטעמא דרב כנראה בדרך אחר, דחיוב השבה הוי זה "כחיוב תשלומין משאר נכסים", והיינו דגזילה קונה קנין גמור וחיוב השבה הוי "כתשלומין מדידי" ולא תליא קנינו בהפקעת השבה כלל והחיוב השבה הוי מ"דידי". וזהו דשייכא הדין "דבדמים קנינהו" גם לרש"י דרמיה עליה חיובא, דהקנין נשלם בגזילה בעלמא וחיובא דהשבה הוי זה כשאר "חיוב תשלומין" דאם איכא קלב"מ יכול להחזיק בשלו.

בדברי התוס' דגרמי וגורם לממון
הוי חדא מילתא

דף לד. תוס' ד"ה סבר לה כר"ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי, וא"ת ואמאי לא קאמר דר"מ לטעמיה דראין דינא דגרמי. ומבואר דס"ל דגרמי וגורם לממון חדא מילתא היא. וכן היא שיטת הבעל

התרומות והראב"ד מוכא בקצה"ח סימן (צא, ו) דקימ"ל כר"ש בגורם לממון מוקימ"ל כר"מ בדינא דגרמי, דכולה חדא מילתא היא. ובתירוץ התוס' ג"כ דחילקו "דאיכא למימר איפכא" משמע דעדיין לא חזרו מזה אלא דר"ל דר"מ ס"ל דגורם לממון לא נעשה כחפצא של ממון אלא בשטר דהוי ממון לכל העולם. וכן מבואר להדיא בש"ך מוכא בקצה"ח סימן (שפו) דהקשה על דבריהם דא"כ למה לא חילק שם הש"ס נמי איפכא, דעד כאן לא קאמרי רבנן התם דלאו כממון אלא בקדשים אבל בשטר דהוי ממון לכל העולם מודו ג"כ דכממון דמי. והקשה ע"ז הקצות דכל חילוק התוס' הוא בדינא דגרמי, והיינו דר"מ לא ס"ל גורל"מ כלל אלא דינא דגרמי ובוה הוא דכתבו דזה רק אם הוי ממון לכל העולם. ומבואר דהש"ך ס"ל דתוס' איירי בגורם לממון, וכדסברו מעיקרא דחדא מילתא היא.

ומבואר מזה דיסוד דינא דגרמי אין זה חלות היוק בהדבר הנגרם אלא דנעשה ההיזק בדרך גרמא, אלא דמהני גרמי לאשוויי דדבר הנגרם גופא מונח בדבר הגורמו, וחייל הנזק בהגורם עצמו. והיינו, דליכא קלישות בעשיית הנזק דלא הויק הממון אלא בדרך גרמא, אלא דהויקא בידיים הוא זה, דהזיק חפץ דאית ביה ממונא. וזהו דתלוי בגורם לממון, דמה דשור זה גורם להפסד ממון מהני לאשוויי דההוא ממונא גופא מונח בהשור וזהו הנותנו תורת ממון. (אלא דצ"ע בזה דאיך נפרנס פירוש זה בשאר דינא דגרמי כגון מחיצת הכרם. דתינת דנוכל לדון דא-בניית המחיצה גופה פתיך בה היוק התבואה ועצם החפצא דאי-בניי' הוא הנזק, מ"מ כיון דעצם הנזק לא נעשה בידיים אלא בגרמא בעלמא דהשאיירה פרוצה, ע"כ נחחדש בזה דחייב משום גרם. וא"כ כיון דע"כ חייב משום גרם, בשורף שטר ג"כ נימא דחייב משום דגרם לאיבוד החוב ומה זה תלוי בגורם לממון, וצ"ע ועיין בזה בארוכה בככ"ר לכ"ק שם).

גנב בשבת וטבח בחול
וגנב במחירת ושיבר בחוץ

א.

דף לד : גנב וטבח בשבת פטור. ודייק בשמ"ק דגנב בשבת וטבח בחול יאה חייב וביאר משום דנעשה הטביחה כגניבה חדשה. ויעו"ש עוד בשם

סוגיית הדף

שיב

בכורי

כתובות לד:

ראובן

הריטב"א דהביא כן משמיה דרש"י. וקשה טובא בזה דהנה מבואר ברש"י סנהד' (עב.) דגנב במחתרת ושיכר פטור אפילו אם שיכר חוץ למחתרת, ויעוין בדברינו לעיל (לא: במגור ואיכדו אח"כ) דהבאנו מהרמ"ה דביאר שיטתו משום דהגניבה והשבירה "כחדא אריכתא דמיא". וכיארנו דדבריו מוכיחים כדברי הגר"ח דתו"ש הו"ה כהמשך והוספה בעיקר הגזילה וא"כ מהני הקלב"מ דעיקר הגזילה לפטור גם מחיוב השבירה. ולפי"ז קשה על רש"י מדידי' אדידי', דבגנב במחתרת ושיכר חוץ למחתרת מהני הקלב"מ דמחתרת לפטור גם את השבירה אח"כ, ובגנב בשבת וטבח בחול לא מהני הקלב"מ דשבת לפטור את הטביחה.

והנראה בזה לחלק בין שבת למחתרת. ובהקדם גבי דין, דמה דהביא הריטב"א משמיה דרש"י דגנב בשבת וטבח בחול יחייב, זה ודוקא גבי שבת, אבל במחתרת, אם גנב במחתרת וטבח בחוץ עדיין יחייב פטור. (והגם דממימרא ב' דרבה דגנב וטבח במחתרת יש לדקדק דטבח חוץ למחתרת יחייב חייב, י"ל דרבה נקט ב' המימרות בסגנון א'). והביאור בזה נראה עפ"מ רש"י רעק"א בסוגיין דכתב ג"כ דטבח בחול יחייב גנב על הטביחה, והקשה דכיון דלא גנב מרשותיה דבעלים למה אינו פטור מדין גונב מן הגנב. ותירץ דגניבה דנעשה בקלב"מ לא קם ברשותו לשום חיוב, וכונתו דקלב"מ מפקיע גם קניני הגניבה ושפיר חשיב כגונב מהבעלים. ולפי"ז נראה דיש לחלק בזה בין מזיד לשוגג. דהנה מבואר בקצה"ח (כח) בשם המרש"ל דהא דס"ל לרש"י דמהני תפיסה בקלב"מ היינו רק בשוגגין דלא עבדינן החמור אבל במזיד דעבדינן החמור מהני זה להפקיע עיקר חיובו וממילא ל"ש בזה תפיסה כלל. ולפי"ז נראה דבשלמא גבי מזיד דמהני קלב"מ להפקיע עיקר החיוב שפיר מהני ג"כ להפקיע קניני הגניבה ושפיר חשיב טביחה כגונב מהבעלים. אבל בשוגגין דעצם החיוב עדיין קיים והרי קונה הגזילה להתחייב באונסין לענין תפיסה, לא מהני הקלב"מ להפקיע הקני"ג מכל וכל ושפיר חשיב ברשותיה דגנב. ושאשר לפי"ז יוצא דבר חדש דאם גנב בשבת בשוגג (על שבת) וטבח בחול יחייב פטור על הטביחה מדין גונב מן הגנב.

ומענתה נראה גם לענין מחתרת, לפי"מ דמבואר ברש"י במתני' דסנהד' (עב.) דאם ניצל ממחתרת דפטור רק מדין שוגגין, צריך להיות דגנב

במחתרת וטבח בחוץ (דהרי ניצל) יהא פטור על הטביחה משום גונב מן הגנב.

ועל דרך זה ממש מיושבת שפיר הסתירה בין רש"י דין לרש"י במחתרת. דבדין דאיירי בגנב בשבת דזה מפקיע מיניה עיקר חיוב הגניבה, שפיר חשיבה הטביחה כגניבה חדשה, ולא מהני קלב"מ דהגניבה לפטור את הטביחה. אבל במחתרת דהוי רק שוגגין דאין זה מפקיע עיקר החיוב גניבה שפיר חשיבה השבירה כהמשך מהגניבה ראשונה ושפיר מהני ע"ז הקלב"מ דעיקר הגניבה, ובוה הוא דס"ל לרש"י דאם גנב במחתרת ושיכר בחוץ פטור משום דמהני הקלב"מ דעיקר הגניבה לפטור גם בהשבירה וכמו שביארנו. (אלא דיש להעיר דזה היפך ממש"כ הש"ך (שנא), דאפילו לדעת הסוברים גבי מגור דאם שיכר אח"כ יהא פטור, במחתרת לא יהא פטור אלא אם שיכר במחתרת. ולפי"ז יש פנים גם איפכא).

מש"כ דגנב בשבת חשיבה הטביחה בחול כגניבה חדשה. זה לגבי החיובים ולא לגבי עיקר המעשה. דאם עיקר המעשה גניבה בטל משום דלית ביה חיובא וקנין גניבה א"כ הו"ה הטביחה כסתם טובח שורו של חבירו דלא מצינו דזה חשיב גניבה אלא מוזיק וע"כ המעשה גניבה קיים אלא דהחיוב גניבה פקע ואתחיל מהטביחה משא"כ שוגגין ומחתרת דחיוב הראשון עדיין רמיא עליה דע"ז כתב רש"י בכ"מ לפי המרש"ל חיובא רמיא עליה אלא דאין כח לכ"ד לעונשו שנים ובוה דחיוב הראשון רמיא עליה תו אין מקום לחיוב שני ועדיין הו"ה בקלב"מ דראשון דנכלל בהראשון.

ועיין בשמ"ק ד"ה פירוש דכתב בהא דגנב בשבת וטבח בחול חייב דו"ה על הטביחה משום דליכא חיוב גניבה על הגניבה דשבת ומשמע דאילו איכא לא שייך לחייבו על הטביחה דאח"כ משום גניבה, דכבר נכלל הוא בגניבה קמייתא עם דינא דקלב"מ.

ב.

גנב בחול וטבח בשבת, שיפטור

ובזה, כמה שהקשו בשמ"ק וריטב"א שם, אם גנב בשבת וטבח בחול חייב על הטביחה משום

